

Dk. Ted Hildebrandt, Methali ni Tofauti na Tanakh zingine

© 2024 Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Ted Hildebrandt akifanya wasilisho kuhusu Methali, akishughulikia swali, Je! Methali ni tofauti au ya kipekee vipi na Tanakh zingine?

Karibu kwa wasilisho la kitabu cha Mithali. Ni nini cha pekee kuhusu kitabu cha Mithali? Kichwa cha wasilisho hili ni Methali. Je, ni tofauti au ya kipekee vipi na sehemu nyingi za Tanakh? Ninaposema Tanakh, ninamaanisha kile ambacho watu wengine wanakiita Agano la Kale au Tanakh inasimamia Torati, vitabu vitano vya kwanza vya Biblia, Mwanzo hadi Kumbukumbu la Torati, Nevi'im, ambavyo ni manabii, na Ketuvim, ambayo ni maandishi.

Na hiyo ni muhtasari wa sehemu hizo tatu, Tanakh, Torati, manabii, na maandishi, ni muhtasari wa Agano la Kale na au Agano la Kwanza, hata hivyo unataka kutaja hilo. Kwa kuanzia, tunahitaji kuelewa umuhimu wa aina, aina ya fasihi, aina ya fasihi, na jinsi hiyo inavyoathiri jinsi unavyosoma mambo. Kwa mfano, ukichukua gazeti, kwa mfano, ikiwa watu wengine wanakumbuka gazeti ni nini tena, una ukurasa wa mbele na makala fulani yatawekwa kwenye ukurasa wa mbele wa gazeti.

Nimepata pia iliyoingia katika gazeti ni kawaida ukurasa wa maoni. Na hiyo ni tofauti ambapo watu hutoa maoni yao juu ya mambo tofauti na habari kwenye ukurasa wa mbele, ingawa hivi majuzi, wakati mwingine hizo huchanganyikiwa. Una matangazo ya harusi.

Na kwa hivyo, unapoenda kwenye sehemu ya matangazo ya harusi, unatarajia watu watangaze harusi zao na mambo kama hayo. Una sehemu ya maiti; hutaki kuwachanganya hao wawili. Na ukienda sehemu ya maiti, unakuta ni nani amefariki dunia hivi karibuni.

Pia una sehemu ya katuni, ambayo niliifurahia nilipokuwa mdogo. Na pia una matangazo, ambapo watu wanatangaza kujaribu kununua na kuuza vitu katika sehemu iliyoainishwa. Kwa hivyo, kwenye gazeti, lazima ujue mahali ulipo hadi jinsi unavyotafsiri kila sehemu kwa njia tofauti.

Katika vitabu, tunapata aina moja ya kitu. Una vitabu vya sci-fi, na vitabu vya sci-fi ni tofauti na wasifu. Na una vitabu kama hivyo ni mafumbo, unayo hadithi za kihistoria, una vitabu vya anthologies za mashairi.

Na vitabu hivyo ni hekaya, vitabu vya hekaya za ngano katika tamaduni mbalimbali. Una vitabu vya kiada, na kitabu cha kiada kinapaswa kufasiriwa tofauti na hadithi. Kitabu cha upishi, watu wengine watakuwa na vitabu vya kupikia.

Na unapoenda kwenye kitabu cha upishi, unatarajia kitu tofauti kuliko ikiwa unapata wasifu. Una Atlasi, na atlasi inatoa habari fulani. Leo, tunaenda tu kwenye Ramani za Google, lakini Atlas inawasilisha maelezo fulani ya kijiografia, taarifa fulani ya hali ya hewa na mambo mbalimbali kwa njia hiyo.

Kamusi, kamusi ni tofauti na thesaurus. Kamusi inakuambia maana ya neno. Thesaurus itakuambia, kwamba hapa kuna visawe 25, na hapa kuna vinyume 10 ambavyo ni kinyume cha unachotafuta.

Kwa hivyo, thesaurus ni tofauti na kamusi, na unaenda huko kwa madhumuni tofauti. Ensaiiklopedia, au wiki, kwa mfano. Unaenda kwenye ensaiiklopedia ili kupata makala kuhusu mada maalum.

Kwa hivyo, kulingana na aina ni nini, matarajio yako yanakuja, na pia jinsi ungetafsiri maelezo unayopata. Sasa hii inasikitisha sana unapoingia kwenye wavuti, na unafikiri kuwa unabofya kitu ambacho kinakupeleka kwenye habari, na inabainika kuwa ni tangazo linalofadhiliwa. Kwa hivyo, unajifunza kwa haraka sana inaposema tangazo lililofadhiliwa, huyu ni mtu anayesukuma kitu, na hiyo ni tofauti na makala kuhusu mada.

Inaonekana kupendekeza kwamba uifikie kulingana na maelezo ambayo itakupa, lakini kwa kweli ni tangazo tu. Kwa hivyo, hivi ndivyo wanavyopata mibofyo yao au furaha yao. Kwa hivyo, aina, au darasa la fasihi la habari, huathiri basi matarajio yako unapoifungua, na unapoisoma.

Unatarajia nini kutoka kwayo? Na pia basi jinsi unavyotafsiri. Je, unatafsiri vipi maandishi na maana zake? Picha. Ikiwa unaenda Babeli B, na wanasema jambo la kejeli au kejeli, lazima ujue kuwa hiyo ni kejeli au kejeli.

Kwa sababu ukiichukulia kama halisi, umekosa uhakika kabisa. Na ndivyo inavyotokea kwa mambo mengi haya ambayo yanajaribu kuwa kejeli au kejeli. Na inaonekana hatustahimili hilo tena, kwa sababu mambo ni mazito sana sasa na si ya kuchezea, ya kejeli au ya kejeli.

Na kwa hivyo, lazima ujue aina ya fasihi unayoshughulika nayo. Swali la kwanza ambalo tunafanya kazi nalo ni je, Mithali kama Agano la Kale au Tanakh, inapaswa kusomwa kama hadithi ya historia ya ukombozi ya Mungu? Na sehemu kubwa ya Agano la Kale ni hadithi ya historia ya ukombozi ya Mungu.

Je, Methali inafaa ukungu huo? Je, methali ni tofauti gani na unabii au masimulizi ya kihistoria? Je, methali ni tofauti vipi? Huo ndio umakini hapa.

Kwa hivyo, nadharia yetu ni Mithali si sawa na Torati, vitabu vya kihistoria, vitabu vya kinabii, au Zaburi. Ni tofauti. Wasilisho hili linahusu kile ambacho methali sivyo, inayoonyesha jinsi ilivyo tofauti au ya kipekee.

Baadaye, tutakuja kwa swali la methali ni nini? Hii ndiyo si methali; tutakuwa na wasilisho tofauti. Tutashughulika na methali ni nini. Je, hutumia njia gani kuwasiliana? Na ni maneno gani ambayo ni sifa ya fasihi ya methali na yanahitaji kueleweka ndani ya hekima hiyo au muktadha wa methali, tofauti na maneno yale yale na jinsi yanavyofasiriwa, tuseme, kitabu cha kihistoria au Torati.

Methali inasomwaje? Methali huungana vipi baada ya kuonyesha jinsi ilivyo tofauti na sehemu nyingine za Tanakh? Kisha tutarudi huku na huku, na kusema, sawa, Mithali inaunganishaje kimaandiko na Tanakh zingine, haswa Torati, haswa kitabu cha Kumbukumbu la Torati? Kwa hivyo kimsingi, tutakachofanya ni kuonyesha jinsi ilivyo tofauti. Na kisha tutarudi karibu na kuonyesha jinsi inavyofaa katika wasilisho la baadaye.

Lakini kwanza, tunapaswa kukiri, na hili ni tatizo kubwa kwa watu wengi leo, jinsi Mithali ni tofauti. Wanataka kusema kila kitu ni sawa. Tunasema, hapana, sio sawa.

Na kwa hivyo, nitakuwa nikikuza mawazo 13, na nitafanya hakikisho la mawazo hayo. Na kisha tutapitia yao. Na tunapopitia, hii itachukua muda sana kufanya, tutaweza aina ya utafiti kupitia Agano la Kale, kila moja ya mawazo haya 13 na kuonyesha jinsi si au tofauti au tofauti yalijitokeza katika Mithali.

Kwa hivyo, kwa mfano, Mithali ni tofauti. Hakuna majina ya kibinafsi ambayo yanapatikana kila mahali katika Agano la Kale, lakini ndani ya mkusanyiko wa methali, kuna majina sita yaliyotumiwa, na hayo kwa kawaida yote ni katika vyeo, vyeo. Na kwa hivyo hizo ziko katika sura ya kwanza, aya ya kwanza, sura ya 10, aya ya kwanza, sura ya 25, aya ya kwanza. Majina hayo ya kibinafsi yamezuiliwa kwa majina hayo pekee na hayapatikani kwingineko.

Ingawa katika vitabu vingi, majina ya kibinafsi yanapatikana kila mahali. Na tutachunguza hilo. Hakuna makabila au mataifa yaliyotajwa, makundi ya kikabila. Na kwa hivyo, tutakachopata katika vitabu vingine vingi ni Wamoabu, Waamoni, Waedomu, na vikundi hivi vyote vya makabila. Na katika Mithali, Wafilisti, ambao hawakutajwa kamwe, hawakutaja makundi haya ya makabila au mataifa, mataifa mbalimbali. Israeli ilizungukwa na hawa wawili, hao wanaita paka wakubwa. Una Mesopotamia, Babeli, Ashuru na Misri kwa upande wa kusini. Na nchi ya Israeli kati ya kama Jim Monson na wengine wametaja kwa usahihi. Lakini Misri, Babiloni, na Ashuru hazitajwi.

Hata hivyo, ninapaswa kusahihisha kwamba Misri imetajwa katika suala hilo inataja nguo za Kimisri, nguo za Misri katika 7:16, kama inazungumzia juu ya ushawishi wa Madame Folly na jinsi anavyojaribu kumshawishi kijana kwa nguo zake za Misri. Aina ya sauti kama kitu kingine. Tutaweza kwenda juu ya hilo. Lakini hata hivyo, hakuna vikundi vya kikabila au vikundi vya kitaifa vilivyotajwa na vitu.

Miji na maeneo. Katika sehemu kubwa ya Agano la Kale, unayo miji juu ya miji, unayo maeneo yaliyotajwa. Na katika kitabu cha Mithali, hakuna kitu kimsingi, kidogo sana cha aina hiyo ya miji, miji, au maeneo yaliyotajwa ambayo yanapatikana kila mahali katika Agano la Kale, lakini sio katika Mithali sifuri. Mithali ni tofauti.

Hakuna wito wa mtu fulani. Na miito hii inanyunyuziwa kupitia Agano la Kale ambapo watu binafsi waliita, wito huo haupatikani kabisa katika kitabu cha Mithali. Hakuna mtu aliyeitwa au wito wake umebainishwa. Mithali ni tofauti.

Nambari ya tano, hakuna hekalu. Hakuna maskani. Hakuna nyumba ya Bwana katika Mithali, ambayo ni ya kuchekesha kwa sababu Mithali inamhusu Sulemani na Sulemani ametajwa katika majina matatu kati ya hayo ambayo tumerejelea hivi punde. Mafanikio makubwa zaidi ya Sulemani ni ujenzi wa hekalu. Hata haijatajwa. Hekalu sifuri, nyumba ya Bwana, au hema, hata haijatajwa. Mithali ni tofauti.

Hakuna taasisi kama ukuhani zilizotajwa. Makuhani wako kote katika Agano la Kale. Manabii hawatajwi. Manabii, watumishi wangu manabii wametajwa kote katika Agano la Kale. Hawakutajwa hapo. Hakuna waamuzi kama Samsoni, Gideoni, au Yeftha wanaotajwa. Mithali ni tofauti.

Sasa kuna wafalme. Kuna wafalme waliotajwa na unasema, sawa, wafalme ni, tunajua, Daudi, Sulemani, Sauli, Uingereza, Yeroboamu, Ahabu, na kadhalika, Hezekia. Wafalme hawajatajwa, lakini katika sehemu kubwa ya kitabu cha Agano la Kale, wafalme hao wanaitwa Abimeleki, Adonai Bezeki, wafalme mbalimbali wametajwa. Katika kitabu cha Mithali, wafalme hawakutajwa zaidi ya majina.

Kitabu kinazungumza juu ya wafalme ingawa, lakini kinazungumza juu ya jinsi tabia zao, na mwenendo wako unapaswa kuwa mbele ya wafalme, bila kuorodhesha mfalme na kusema, mfalme huyu alifanya hivyo. Hapana, ni kusema jinsi unapaswa kushughulika na wafalme na jinsi wafalme wanapaswa kushughulikia masuala yao wenyewe na mambo kama hayo. Kwa hiyo hata kwa wafalme, makuhani na manabii hata hawajatajwa, na waamuzi waliotajwa hawamo pia.

Namba saba, hakuna, “Bwana asema hivi,” Kol Amar Yahweh. La, “Bwana asema hivi.” Hakuna ndoto za kimungu ambapo Mungu huwasiliana na watu wake kwa ndoto au maono.

Ndoto hizo zinapatikana mahali pengine, zikinyunyiziwa katika Agano la Kale. Hivi ndivyo asemavyo Bwana, tena, akiwanyunyizia hasa manabii na sehemu nyinginezo katika Agano la Kale. " Bwana asema hivi ." Mithali hazina hiyo.

Nambari ya nane, hakuna theophanies ambapo theofania ni wakati Mungu anaonekana kwa namna fulani au Christophany, au hata hivyo unataka kuchukua hiyo. Hakuna malaika wala malaika wa Bwana. Kwa hivyo, hakuna theophany, hakuna malaika, hakuna malaika wa Bwana, hakuna miujiza, hakuna miujiza. Na mambo haya yamenyunyizwa katika Agano la Kale. Unakumbuka kutoka Misri na mambo mbalimbali na miujiza ambayo Mungu alifanya katika Agano la Kale. Miujiza haikutajwa katika kitabu cha Mithali.

Hapa kuna mwingine. Nambari ya tisa, sikukuu. Sikukuu za Israeli, sikukuu mbalimbali katika chemchemi na katika kuanguka, hazijatajwa. Sabato, suala kuu hapa, Sabato, halikutajwa katika kitabu cha Mithali. Hija, unapopanda, Zaburi za kupaa, unapopanda kwenda Yerusalemu, bila kutajwa. Mwaka wa Yubile, mwaka wa sabato, haukutajwa. Hakuna mikutano ya kutaniko, mifungo , au maandamano yanayotajwa katika kitabu cha Mithali. Mithali ni tofauti.

Hakuna agano linalorejelewa kwa uwazi, mahusiano ya kibinadamu na kimungu yanabainishwa na agano. Na kwa kiasi kikubwa tuna katika kipindi hiki, agano la Ibrahimu. Tuna agano la Sinai na Musa, na kisha una agano la Daudi, na kisha una Agano Jipya. Ya pekee ambayo yanaonekana kabisa ni agano la Sinai, ambapo sheria yawezekana inaunganishwa na Kumbukumbu la Torati na kadhalika, lakini agano la Ibrahimu halijarejelewa. Agano la Daudi, ingawa linahusu wafalme na mafunzo ya wafalme, halijatajwa. Na Agano Jipya halikutajwa hata kidogo. Na mojawapo ya mada kuu za agano na mada za Agano la Kale ni nchi ya ahadi. Ardhi na mgawanyiko wa ardhi kati ya makabila ni mada kuu katika Maandiko, haijatajwa katika Mithali. Kwa hiyo Mithali ni tofauti.

Ibada ya sanamu. Ibada ya sanamu na vita dhidi ya ibada ya sanamu vinapatikana kila mahali katika Agano la Kale.

Inaanzia katika Mwanzo, kula tunda hili, utakuwa kama Mungu. Inashuka hadi mwisho wa kitabu. Kuna hukumu ya kila mahali ya ibada ya sanamu. Na tutaona mengi ya marejeleo hayo. Ibada ya sanamu, unafikiri ni dhambi kubwa, haijatajwa katika kitabu cha Mithali. Hiyo ni Namba 11, hakuna ibada ya sanamu. Ni kweli anasimama nje kutoka mapumziko ya maandiko ya Agano la Kale. Mithali ni tofauti. Hakuna historia.

Fikiria juu ya umoja wa historia. Na hivyo, Ibrahimu anatoka Uru wa Wakaldayo hadi Palestina na anashuka hadi Beer-sheba na kisha anamdanganya Abimeleki. Yeye ni dada yangu na kisha anashuka kwenda Misri.

Yeye ni dada yangu tena. Na kisha anarudi na kumnunulia Sara mahali pa kuzikwa kwenye pango la Makpela. Na kwa hiyo, kuna historia ambapo Ibrahimu anatambulishwa. Anapitia, ana matatizo mbalimbali katika maisha yake. Anatatua matatizo hayo. Na kisha hadithi hii inaisha. Abrahamu anakufa na wanawe wakamzika katika pango karibu na Mamre. Muunganisho huo wa muundo wa hadithi, mwanzo na mwisho na wa kati, hauonekani katika Methali. Mithali ni ya maana na ni mchakato ambapo "mwana mwenye hekima humfurahisha babaye, na mwana mpumbavu ni huzuni kwa mama yake." Hiyo inatumika katika hali nyingi. Sio hali moja tu inayokuambia juu ya mtu fulani mahali fulani kwa wakati fulani na kile alichofanya, A, B, C, D, na kile ambacho Mungu alifanya katika mchakato wa kumleta mtu huyo au taifa hilo kwake. Hapana, Mithali ni fupi sana na sana, nisemeje, badala ya umoja.

Kwa maneno mengine, hili lilimtokea Ibrahimu mara moja na alitoka Uru wa Wakaldayo kwenda Palestina mara moja, kwa Israeli mara moja. La, katika Mithali, "mwana mwenye hekima humfurahisha babaye," hilo hutukia mara milioni kwa mwaka, kila mwaka. Na kwa hivyo, ni tofauti sana. Methali inakosa umoja unaoupata katika aina ya masimulizi ya kihistoria. Masimulizi ya kihistoria au hadithi zimewekwa katika makundi kulingana na aya na pericopes, hadithi. Kwa hivyo, una hadithi ambayo imeundwa na aya kuhusu mtu huyu anayesimulia hadithi ya maisha ya mtu au jinsi Mungu aliingiliana na mtu huyo. Ni hadithi iliyojengwa kimsingi kwenye aya. Methali zina maana zaidi. Kwa maneno mengine, ni sentensi fupi na ndivyo hivyo.

Namaanisha, ni sentensi fupi kisha unaendelea na kisha unagonga sentensi inayofuata na sentensi inayofuata na inayofuata. Kwa hivyo, kwa maana zingine ni mbaya zaidi na itabidi tushughulikie hilo katika hotuba nyingine pia. Nadhani baadhi ya mambo hayo yameunganishwa na sentensi fupi zimeunganishwa, lakini hiyo ni ya kisasa na itabidi tuingie katika hilo baadaye.

Kwa hivyo, Zaburi, kwa njia, zimejengwa juu ya mashairi na mashairi hayo basi kawaida hugawanywa katika strophes, mistari kadhaa ambayo hushikamana na karibu kama aya za ushairi, lakini ni beti kadhaa. Mithali, unapata sentensi, ndivyo hivyo. Kwa hiyo, Mithali ni tofauti.

Kwa hiyo hayo ndiyo mambo 13 tunayotaka kuyapitia. Na sasa hebu tupitie la kwanza, majina ya kibinafsi. Majina ya kibinafsi yanapatikana kila mahali katika Tanakh nyingine, lakini nje ya mkusanyiko wa methali, yamezuiwa kwa majina pekee.

Na kwa hivyo, wacha nisome tu baadhi ya haya. Mithali ni tofauti. Ingawa majina ya kibinafsi yanapatikana katika Agano la Kale katika Mithali, yameorodheshwa kimsingi katika mada.

Kwa hivyo, kwa mfano, na wacha niangalie baadhi ya majina hayo. Mithali 1:1 inatanguliza kitabu na hivi ndivyo inavyosema. "Mithali ya Sulemani, jina la kibinafsi, mwana wa Daudi, jina la kibinafsi, mfalme wa Israeli."

Kwa hivyo, tunayo majina mawili ya kibinafsi hapo, Sulemani na Daudi, lakini imeorodheshwa kwenye Mithali 1 :1 kama kichwa na kisha hutokea na kisha inaendelea katika sura inayokuambia juu ya maagizo ya hekima. Sura ya 10:1 ni utangulizi wa sentensi. Kwa hiyo, sura ya 1:1 inatanguliza maagizo. Mithali 1-9 ina maagizo haya marefu kuhusu hekima, Bibi Hekima, Bibi Upumbavu, Hekima huzungumza, Ujinga wa bibi hunena, na wanashindana ili kijana aone kama atakuwa na hekima au atakuwa mpumbavu. Baada ya maagizo hayo marefu, kisha katika sura ya 10:1, tunagonga Mithali yenye maana, Mithali sahihi, ukipenda. Na katika Mithali 10:1 inaanza na kichwa hiki tena, "Mithali ya Sulemani." Ni hayo tu. Mithali ya Sulemani. Na boom, 10:1 huanza sehemu nyingine kutoka 10:1 kimsingi hadi 25 au haswa 22 au chochote, hata hivyo unataka kugawanya hilo.

Sura ya 25:1 unagonga sehemu nyingine kuu ya mada na inasema hivi, "Hizi ni Methali zaidi za Sulemani." Ona jina la kibinafsi "lililotungwa na watu wa Hezekia," jina lingine la kibinafsi, "mfalme wa Israeli." Kwa hiyo sasa Hezekia anakusanya Mithali na kuhariri Mithali ambayo Sulemani alikuwa ametoa hapo. Na kimsingi anaongeza sura ya 25 hadi 29. Hao ndio watu wa Hezekia waliotoa wale kutoka kwenye mkusanyiko wa Solomoni. Na hivyo, jina la Sulemani na jina la Hezekia linatajwa, lakini tena, tu katika kichwa, baada ya kichwa, hakuna kutajwa kwa majina ya kibinafsi.

Katika sura ya 30:1, tunapata mtu huyu, "Maneno ya Aguri mwana wa Yaheli , neno la siri" au tamko lililovuviwa. Kwa hiyo hapa umempata Aguri, hatujui yeye ni nani hasa, "mwana wa Yaheli , " "mwana wa Yaheli , mhubiri." Na kwa hivyo hapa kuna majina mengine mawili. Haya ni majina yasiyojulikana, Aguri na Yaheli .

Kisha katika sura ya 31, hivyo hiyo ni sura ya 30. Na kisha katika sura ya 31, tunapata hili kuhusu Mfalme Lemueli. Kuna kila aina ya dhana kuhusu huyu Mfalme Lemueli ni nani. Hakuna mfalme wa Israeli anayeitwa mfalme Lemueli. Kwa hiyo, baadhi ya watu wanakisia kuwa hii inamrejelea Sulemani. Kwa hiyo kuna mijadala mikubwa juu ya hili. Sitaki kuingia katika hilo. "Maneno ya mfalme Lemueli, maneno yaliyoongozwa na roho aliyofundishwa na mama yake.

Na kisha hiyo ni aya ya kwanza, ya sura ya 31, aya ya kumi na inayofuata ya sura ya 31 inahusu mwanamke mwema. Kila mtu kwa kawaida hutambua, Mithali 31, mwanamke mwema au VW. Lakini inaendelea, "si kwa ajili ya Wafalme," mama akinena na mwanawe, "si kwa ajili ya Wafalme, Ee Lemueli, haifai wafalme kunywa divai, wala si watawala kunywa vileo." (Mit. 31:4) Kwa hiyo, mama anamwita mwana wake Lemueli. "Si kwa mfalme, Ee Lemueli, mwanawe." Kwa hivyo, hapo unapata jina Lemueli kwenye maandishi, sio katika kichwa.

Tumekuwa na Aguri, tumekuwa na Yakeli, Sulemani, Daudi, Hezekia, wote katika sehemu za mada. Na sehemu iliyobaki ambayo inaendelea kwa sura 10, 15, au sura tano, sura nne, hakuna kutajwa kwa majina yoyote ya kibinafsi, sifuri. Kwa hivyo inafurahisha sana kwamba majina ya kibinafsi yamezuiliwa kwa majina hayo katika vitu hivyo. Mithali ina sura 31 kwa urefu na ina mistari 915 hivi. Kwa hivyo, kuna aya nyingi, aya 915. Ni kitabu kirefu cha 11 katika Tanakh. Kwa hivyo, kuna sura nyingi 31 na bado hakuna majina isipokuwa katika majina hayo isipokuwa Lemueli (Mit. 31:4). Vitabu vingine vimejaa vichwa na tutapitia tu na kufanya uchunguzi kupitia Agano la Kale.

Hii itafurahisha tu kutafakari Agano la Kale. Kwa kadiri ya majina ya kibinafsi, kuna katika Mithali, hakuna wahusika wa kitambo. Watu kama Adamu na Hawa, walisikia habari zao? Adamu na Hawa, hawajatajwa. Kaini na Abeli, hawajatajwa. Nuhu, hakutajwa. Wahusika wowote wa kitambo, ambao hawajatajwa katika Mithali.

Wahenga, hakuna wahenga. Hakuna Ibrahimu, Isaka, Yakobo, na Yusufu. Hakuna Ibrahimu, Isaka, Yakobo, na Yusufu anayetajwa. Hao ni wahusika wakuu katika Agano la Kale au Tanakh. Hazimo katika kitabu cha Mithali hata kidogo, sufuri.

Hakuna viongozi wa Israeli kama Musa. Musa, jina kubwa halijatajwa kamwe. Haruni, kuhani wa kwanza pamoja na Musa na kadhalika walipotoka Misri. Haruni, hajatajwa. Yoshua anafaa vita vya Yeriko. Joshua, hatajwi. Samsoni, unajua, kila mtu amesikia kuhusu Samsoni, Delila, hatajwi hata kidogo. Samweli, hatajwi. Sauli, hatajwi. Jonathan, hajatajwa. Yeroboamu, hatajwi. Ahabu, hajatajwa. Hawa ndio wafalme wakuu wa Israeli. Kwa hiyo hakuna viongozi wa Israeli wanaotajwa.

Hakuna wapinzani wa Israeli. Sasa wapinzani wanatajwa mara kwa mara. Jamaa huyu aliyetwa Ogu, na Sihoni. Kwa hiyo, Ogu na Sihoni, hawajatajwa. Balaamu, nabii mbaya aliyeshindwa kutoka Hesabu 22 hadi 24, hatajwi. Balaamu hajatajwa. Goliathi, mpinzani mkuu wa Israeli, Daudi na Goliathi hatajwi. Hadithi hii bado tunaitumia hadi leo. Mtu ambaye anapigana na shirika kubwa, tunasema ni Daudi dhidi ya Goliathi. Goliathi, hatajwi. Sanbalati, Nebukadreza, na wengineo.

Hakuna hata mmoja wa wale wapinzani wa Israeli ambao ni wahusika wakuu waliotajwa, ilhali hawapatikani katika Mithali hata kidogo. Hakuna manabii wa Kiisraeli wanaotajwa. Hakuna Yereimia, Isaya, Danieli, Yona, Hosea, au Mika. Hawa watu hawatajwi. Manabii wakuu katika Israeli, hata mmoja wao hata hajatajwa.

Hakuna wanawake waliotajwa. Hawa, hatajwi. Sarah, hatajwi. Raheli, Lea, Rebeka, Ruthu, Delila, au Gomeri hawatajwi .

Ninamaanisha, wengi wa wanawake hawa katika Agano la Kale wanaitwa, lakini sio lamba katika kitabu cha Mithali. Hakuna wafalme wa kigeni. Melkizedeki, maarufu

katika Agano la Kale, Mwanzo 14, hajatajwa. Abimeleki, tena, hajatajwa. Og, haijatajwa. Senakeribu, hatajwi. Akishi, mfalme wa Gathi, hatajwi hata kidogo.

Kwa hivyo, haya ni majina makuu ambayo hayajaorodheshwa kabisa. Makuhani pia, makuhani wanaitwa. Aaron anaitwa. Jina la Eliezeri. Abiathari, pamoja na Daudi, anaitwa. Ahimeleki, anaitwa. Ezra, baadaye, anaitwa kuhani. Hakuna kati ya hizo zilizotajwa katika Mithali.

Kitabu cha Mithali hakina nasaba. Sasa unajua nasaba ninapowazia nasaba, unawazia Mwanzo 5, Mwanzo 11, na aina hiyo ya kitu. Ruthu 4, 1 Mambo ya Nyakati, sura chache za kwanza kuna nasaba imara. Kwa hivyo, kuna nasaba katika maandiko yote, hata ukifikiria kuhusu Mathayo 1 na nasaba ya Yesu Kristo. Mathayo 1 au zaidi katika Luka, lakini hakuna nasaba katika Mithali. Nasaba zimejaa majina ya watu binafsi lakini hakuna hata moja kati ya hizo lililo katika kitabu cha Mithali.

Vema, tazama, kwa ufupi tu, hebu tuchukue tu kitabu cha Ruthu. Ni kifupi, kifupi, na hebu tuelee kwenye kitabu cha Ruthu, tukichagua majina ya kibinafsi na jinsi yanavyotokea. Sasa angalia jinsi zinavyotokea kwa kawaida katika hadithi.

Mithali, tena, katika mada tu, kamwe katika sehemu zifuatazo za Mithali. Kwa hiyo, Ruthu 1:5 yasema hivi, “Siku za waamuzi walipotawala, palikuwa na njaa katika nchi, mtu mmoja wa Bethlehemu ya Yuda, akaenda kukaa kitambo katika nchi ya Moabu, na mkewe aliitwa Naomi. Kwa hiyo sasa una Elimeleki na mke wake, Naomi, “na majina ya wana wao wawili, Maloni na Kilioni.” Kwa hiyo, inawataja hao wana wawili, inawataja baba na mama, “nao walikuwa Waefrati kutoka Bethlehemu, Yuda. Nao wakaenda kukaa Moabu, wakakaa huko. Basi Elimeleki, mume wa Naomi, akafa, akabaki na wanawe wawili. Wakaoa wanawake wa Moabu walioitwa Orpa,” jina lingine, “na yule mwingine akamwoa Ruthu. Na baada ya wao kuishi miaka 10, na huyo Naomi, ambaye pia alikufa, na Kilioni, ambaye pia alikufa miaka 10 na Kilioni. jina, “akaachwa bila wanawe wawili na mumewe.” Hiyo ni katika mistari mitano ya kwanza ya kitabu, lakini inaweka. Umeoa Elimeleki na Naomi. Ana wana wawili, Maloni na Kilioni. Wanaoa Orpa na Ruthu. Na hivyo nimepata wahusika sita tu wote waliotajwa.

Na kisha unapopitia masimulizi katika sura ya tatu, mhusika mwingine anatambulishwa. “Siku moja, Naomi, mama mkwe wa Ruthu, akamwambia, binti yangu, ni lazima nikutafutie nyumba utakapoandaliwa vyema, sasa Boazi, ambaye umefanya kazi pamoja na wanawake leo, ni jamaa yetu. Kwa hivyo hapa una tabia nyingine, Boazi. Bila shaka, atakuwa shujaa wa hadithi. Na kimsingi Boazi anatambulishwa. Na kwa hivyo, unayo majina ya kibinafsi yanayotiririka kupitia hii na vile vile nasaba mwishoni mwa kitabu cha Ruthu. Una nasaba, si ndefu, lakini inasema, “Hii ndiyo familia ya Peresi. Peresi alikuwa baba yake Hesroni. Hesroni alikuwa baba yake Ramu,” et cetera, et cetera. Acha niruke chini. “Salmoni, baba yake Boazi.” Kwa hiyo, inatuambia nasaba hii inapitia kwa Boazi. Lakini ni nini cha

kufurahisha sana, kinaenda wapi kutoka kwa Boazi? Je, inaenda wapi? "Boazi alimzaa Obedi, Obedi alimzaa Yese, na Yese alimzaa Daudi." Kwa hiyo, baba yake Daudi alikuwa Yese. Pengine unajua hadithi fulani kumhusu. Na ndipo Obedi alikuwa babu ya Daudi, na babu yake alikuwa Boazi.

Na kwa hivyo, nasaba hii basi inazingatia Daudi na nasaba na mwisho wa mambo, kuorodhesha majina haya yote ya kibinafsi hadi chini. Methali hazina hata moja. Kwa hiyo Mithali ni tofauti.

Inavutia. Unapopitia Yeremia 15:1, Mungu analeta majina mawili. Yeremia anaandika, unajua, 600, 587 au 6 KK. Watu hawa huja kutoka kama miaka minne au 500 mapema, angalau. "Ndipo Bwana akaniambia, hata kama Musa na Samweli wangukuwa hapa kusimama mbele yangu," hii ni Yeremia 15. Kwa hiyo Yeremia anaandika mamia ya miaka baadaye, mamia kwa mamia ya miaka baadaye. Naye asema, "Hata kama Musa na Samweli wangesimama mbele yangu, moyo wangu haungewaendea watu hawa. Hivyo ndivyo Mungu anamwambia Yeremia. Hata kama Musa na Samweli walioombea watu wao, hata kama wangewaombea watu hawa, Yeremia, unaowashughulikia mamia ya miaka baadaye, kabla tu ya utumwa wa Babeli, singewasikiliza. Sawa. Kuvutia sana. Analeta hayo majina mawili ya kibinafsi katika Yeremia 15.

Hili hapa ni lingine linalovutia kutoka kwa Ezekieli 14:14. "Hata kama watu hawa watatu, Nuhu, na Danieli, na Ayubu" kwenye Danieli, kuna mjadala fulani juu ya hilo, "wangukuwa ndani yake, wangejiokoa nafsi zao wenyewe kwa haki yao wenyewe, asema BWANA."

Kwa maneno mengine, hawa ni watu waadilifu. Nuhu, gharika, aliokoa kutoka kwenye gharika. Danieli au Danieli, tutaruka mjadala juu ya hilo, na Ayubu, watu hawa wangejiokoa tu kwa haki yao. Watu wengine wote wangehukumiwa. Na hivyo, Ezekieli 14:14, Yeremia 15:1, aina ya kuleta majina haya juu. Majina mengine ya kibinafsi huja kama haya. "Haya ndiyo majina ya wana wa Israeli walioshuka mpaka Misri pamoja na Yakobo: Yakobo ni jina la kibinafsi, kila mtu katika jamaa yake," hapa ni Kutoka 1:1-4. Reuben, jina la kibinafsi. Simeoni, jina la kibinafsi. Haya ni majina ya makabila katika Israeli, makabila 12 ya Israeli. Reubeni, Simeoni, Lawi, Yuda, Isakari, Zabuloni, Benyamini, Dani, Naftali, Gadi, na Asheri. Inaorodhesha makabila 12 ya Israeli. Kwa hiyo hayo yote ni majina ya kibinafsi yanayorejelea watu walioshuka kwenda Misri.

Kutoka 3:14 na 15, kifungu maarufu, kichaka kinachowaka. Kwa hiyo, Musa anaenda kwenye kichaka kinachowaka moto na anapata wito wa kibinafsi kutoka kwa Mungu. "Mimi ndiye amenituma kwenu." Mungu akamwambia Musa, "tena, jina la kibinafsi la Musa, "waambie wana wa Israeli, Bwana, Mungu wa baba zenu, Mungu wa Ibrahimu, na Mungu wa Isaka, na Mungu wa Yakobo. Abrahamu, Isaka, na Yakobo wanatajwa hasa hapa, "amenituma kwenu."

Hiyo inatoka kwenye kichaka kinachowaka moto katika mkutano wa Musa na Mungu katika Theofania katika kichaka. Anatoka, “Mimi ni Mungu wa Ibrahimu, Mungu wa Isaka, na Mungu wa Yakobo.” Mungu anajitambulisha kwa majina hayo matatu ya kibinafsi.

Majina ya kibinafsi hayapatikani katika Mithali. Isaya sura ya 51:2 , NW, Mwangalieni Ibrahimu baba yenu,” Isaya asema, “na Sara, aliyekuzaa.” Kwa hiyo hapa anaorodhesha Ibrahimu na Sara, Isaya 51:2.

Nenda baadaye katika historia ya Israeli, baada ya uhamisho wa Babeli, Nehemia 9:7, “Wewe ndiwe Bwana, Mungu, uliyemchagua Abram, ukamtoa katika Uru wa Wakaldayo, ukamwita Ibrahimu.” Kwa hiyo hapa Nehemia anaongelea ukweli kwamba Abram, aliyetoka Uru wa Wakaldayo, baadaye Mungu akamwita Ibrahimu, baba wa mataifa mengi na kumpa jina jipya. Nehemia anachukua majina Abram na Abrahamu. Nehemia 13:1, “Siku hiyo, Kitabu cha Musa,” kikitambulisha Torati, “Kitabu cha Musa kikasomwa kwa sauti kubwa masikioni mwa watu.” Na kwa hivyo, kitabu cha Taurati kilitambuliwa kama kitabu cha Musa. Nehemia sura ya 13:1.

Vipi kuhusu Zaburi? Zaburi hata ina majina mengi. Mara nyingi ziko kwenye kichwa cha Zaburi. Zaburi 51, Zaburi maarufu sana, Daudi, na Bathsheba na anatubu dhambi yake. Zaburi 51, inasema, “Kwa kiongozi wa muziki, Zaburi ya Daudi,” hilo ni jina la kibinafsi, wakati nabii Nathani, jina la kibinafsi, alipomjia baada ya Daudi, jina la kibinafsi, kufanya uzinzi na Bathsheba, jina la kibinafsi. Hivyo tu katika cheo kwamba moja, kupata kama majina manne huko.

Pia katika kitabu cha Zaburi chenyewe, Zaburi 105:26 , Mungu alimtuma Musa, mtumishi wake, amtaja Musa kwa jina na Haruni ambaye alikuwa amemchagua, anamtaja Haruni, jina la kibinafsi. Sura ya 105:9 na 42, agano alilofanya na Ibrahimu, inaorodhesha tena agano na Ibrahimu katika Zaburi 105. 105:17, alikuwa amemtuma mtu mbele ya Yusufu. Kwa hiyo sasa anamtaja Yusufu kutoka katika kitabu cha Mwanzo, kwa wazi, na ambaye aliuzwa kama mtumwa.

Zaburi 106 kisha Fineasi akasimama. Hivyo sasa kupata hadithi ya Phineas kufanya njia yake katika Zaburi 106. Kwa hiyo, Zaburi 105, Zaburi 106, walimtaja Ibrahimu na watu mbalimbali kutoka njia ya nyuma na Yusufu na aina hizo za mambo. Kwa hivyo, Zaburi ina majina mengi ya kibinafsi yaliyonyunyizwa kote.

Hakuna majina ya kibinafsi katika Mithali nje ya majina, kimsingi. Ingawa sehemu zingine za Agano la Kale, majina ya kibinafsi yanapatikana kila mahali. Mithali ni tofauti. Mithali ni tofauti.

Sasa, jambo la pili, hakuna vikundi vya kikabila au mataifa yaliyotajwa, ambayo yanapatikana kila mahali katika Agano la Kale. Lakini ndani ya Mithali, zimo kwa kiasi kikubwa katika vyeo na vyeo kimsingi vinasema, Daudi, mfalme wa Israeli. Kwa hiyo,

Israeli ni moja. Kisha katika 25:1, inamtaja Hezekia, mfalme wa Yuda, kinyume na Israeli, ufalme uliogawanyika katika 9:31. Kwa hiyo kimsingi Israeli na Yuda ndio makabila pekee na hayo yote yamo tena kwenye vyeo. Na kisha pia niliichukua baadaye wakati Ujinga wa Madam anajaribu kumtongoza kijana.

Na anasema, kimsingi, mume wangu yuko nje ya mji, jamani, nimekuandalia chumba cha kulala. Na nimepata vitambaa kutoka Misri katika sura ya 7:16. Inataja nguo za Misri.

Kwa hiyo, Misri imetajwa katika muktadha huo mmoja. Inavyoonekana, ilikuwa maarufu kwa vitambaa vyao. Na tutaangalia hilo katika sekunde moja.

Makundi ya makabila nje ya Mithali ambayo yanatajwa ni pamoja na Wamoabu, una Waamoni, una Waedomi, una Waisraeli, umewataja Wafilisti kila mahali, Wamisri, Wakaldayo, Waamori, Waamaleki, Waaramu, Waashuri, Wababeli, makabila ya Israeli, Efraimu, Hayo yametajwa katika Mithali, Dani, Yuda, Waisraeli, Waisraeli.

Sasa hapa kuna baadhi ya mifano. Kutoka sura ya tatu, mstari wa nane. “Kwa hiyo nimeshuka ili kuwaokoa,” Mungu akasema, “nimeshuka ili kuwaokoa kutoka katika mkono wa Wamisri na kuwatoa katika nchi hiyo na kuwaingiza katika nchi nzuri na kubwa.” Angalia mwelekeo wa ardhi, nchi inayotiririka maziwa na asali. “Nyumba ya Wakanaani, na Wahiti, na Waamori, na Waperizi, na Wahivi, na Myebusi.” Hakuna hata moja ya alama hizo na titi zilizotajwa hata kidogo, sufuri, katika kitabu cha Mithali. Wameorodheshwa hapa, mbili, nne, sita kati yao zimeorodheshwa hapa mfululizo. Ezra 9:1, inarudia jambo hili.

Sasa hii ni mamia ya miaka baadaye. Una Musa na kisha una Ezra kwenye ncha mbili za kanuni. Ezra 9:1 inasema, “Baada ya mambo hayo kufanyika, wakuu wakanijia, wakaniambia, Wana wa Israeli, pamoja na makuhani, na Walawi, hawakujitenga na mataifa jirani, na machukizo yao, na kama vile Wakanaani, na Wahiti, na Waperizi, na Myebusi, na Waamoni, na Wamoabu, na Waamori, na Wamisri, na Wamisri, na Wamisri, na Wamisri. waliorodheshwa, wengi wao wakirudia yale tuliyoyaona katika Kutoka huku wengine wakiongezwa na Wamoabu, Waamoni, na kadhalika Katika Waamuzi 1:21 “Wabenyamini, hata hivyo, hawakuwafukuza Wayebusi.

Kwa hiyo, katika Yoshua, naam, “Walichukua nchi yote.” Na kisha unaingia kwenye Waamuzi na kusema, sawa, ndio, sio kweli. Walichukua sehemu kubwa ya nchi, lakini hawakuweza kuwafukuza Wayebusi waliokuwa wakiishi Yerusalemu. Kwa hiyo Wayebusi walikamata bado wako Yerusalemu na Wabenyamini hawakuweza kuwafukuza Wayebusi. Lakini ona inaorodhesha Wabenyamini na pia inaorodhesha Wayebusi, vikundi viwili vya makabila, moja katika Israeli, moja nje. “Hata leo, Wayebusi wanakaa huko na Wabenyamini,” et cetera, et cetera.

Makabila ya Israeli yametajwa katika kitabu cha Yoshua. Yoshua anapogawanya nchi, anaigawanya kati ya makabila na kabila mbalimbali. Na hivyo makabila hayo hayakutajwa katika Israeli au katika kitabu cha Mithali.

Waamuzi sura ya 12, mstari wa nne, Yeftha kisha akawaita pamoja watu wa Gileadi na kupigana na Efraimu. Wagileadi, tena Wagileadi, watu hao waishio Gileadi katika ng'ambo ya Yordani, wakawapiga kwa sababu Waefraimu, tena, kabila la kabila la Israeli, walisema, Ninyi Wagileadi mmeasi Efraimu na Manase. Kwa hiyo tena, Wagileadi wanaonyeshwa pamoja na Waefraimu.

Waedomu, wanajulikana sana. Walikuwa wazao wa Esau. Kwa hiyo, wazao wa Esau walikuwa Waedomu wakicheza neno nyekundu na milima yao kuwa nyekundu huko.

Petra, ni mfano maarufu wa hilo. Kumbukumbu la Torati 23:7 "Usimdharau Mwedomi kwa maana Waedomu ni ndugu zako. Ndiyo. Wao ni kama wazao wa Esau. Kwa hivyo, tulia juu yao. Usiwadhuru. Usichukue vitu vyao. Waache peke yao. "Usimdharau Mmisri kwa sababu uliishi kama wageni katika nchi yao."

Kwa hiyo hapa umewataja Wamisri na Waedomu waliotajwa kwenye Biblia wakisema, hey, waheshimuni. Watu hawa wana uhusiano na wewe. Wamisri, ulikaribishwa na nchi yao. Kwa kweli, ulikuwa mtumwa, lakini ulikaribishwa hapo. Kwa hiyo, wachukulieni rahisi Wamisri pia. 1 Samweli 21:7.

Basi mmoja wa watumishi wa Sauli alikuwako huko siku hiyo, amefungwa mbele za Bwana. Jina lake lilikuwa Doegi, Mwedomi. Na kwa hiyo, anatajwa kuwa Mwedomi, mzao wa Esau. Lakini ona jinsi inavyoanzishwa. Hii inafaa kwa asili katika simulizi. Doegi Mwedomi, mchungaji mkuu wa Sauli. Kisha Doegi akaendelea kuwaua manabii au makuhani wa Nobu. Sura zote zimetolewa kwa Waedomu.

Kwa hiyo, unapata Mwanzo sura ya 36. Una nasaba ya Waedomu pale. Yeremia 49 ni sambamba na hilo. Na kisha kitabu chote cha Obadia, kitabu kizima.

Kweli, si kitabu kirefu sana, lakini angalau kitabu kizima cha Obadia kimsingi ni laana ya Edomu. Na kisha moja ya classics ni Zaburi sura ya 137, mstari wa saba. Zaburi 137, mstari wa saba unasema hivi, kumbuka Bwana, walivyofanya Waedomu siku ile Yerusalemu ilipoanguka, ubomoe, wakalia.

Kwa hiyo hapa katika ukumbusho wa Israeli, na umewekwa katika wimbo, wanakumbuka kwamba wakati hekalu lilipoharibiwa, ambalo lilikuwa na uharibifu kwa Israeli kwa njia nyingi, hekalu liliharibiwa na kuharibiwa. Ni Waedomu waliojitokeza kuwashangilia Wababeli walipoiharibu, kuibomoa. Waedomu walilia na Waisraeli waliweka hilo katika wimbo, Zaburi 137 katika kitabu cha Zaburi.

Kwa hiyo, Waedomu walikuwa maarufu katika Maandiko yote, sufuri katika kitabu cha Mithali. Wamoabu, Wamoabu asili yake katika sura ya 19, mstari wa 37 wa Mwanzo. Na katika Mwanzo 19, kimsingi, Lutu anatoka katika pango baada ya kutoroka kutoka Sodoma na Mungu kuharibu Sodoma na Gomora. Yuko kwenye pango na binti zake. Wanamlewesha. Wana watoto na baba yao. Na kwa hiyo, aliitwa Moabu “kutoka kwa baba yake.” Samahani, hiyo ni mbaya, lakini hapo ndipo neno Moabu linatoka, kutoka kwa baba. Kutoka 15:15, wakuu wa Edomu wataogopa na viongozi wa Moabu na tena, anaorodhesha vikundi vya makabila, Edomu na Moabu watashikwa na kutetemeka na watu wa Kanaani watayeyuka.

Kumbuka mfalme aliyewaajiri Balaamu, Balaamu, na punda wake anayezungumza katika Hesabu 22 hadi 24. Balaamu ataweka laana juu ya Israeli kwa sababu Balaki, mfalme wa Moabu, alimwajiri Balaamu ili avuke na kuwafuata Israeli kwa kuwalaani. Na kwa hiyo Balaki, mfalme wa Moabu, tena, akiorodhesha mambo hayo, Hesabu 22 hadi 24, kila mahali, asili ya Wamoabu ilikuwa huko.

Kumbukumbu la Torati sura ya pili, mstari wa tisa, ndipo Bwana akaniambia, usiwasumbue Wamoabu au kuwatia vitani kwa maana sitawapa sehemu yo yote ya nchi yao. Na hivyo Wamoabu tena, walikuwa na uhusiano na Israeli kupitia Lutu na kimsingi baridi nje na Wamoabu. Hata hivyo, katika Samweli ya pili 8:2, Daudi pia aliwashinda Wamoabu.

Kuna mvutano fulani pale na Daudi akawapiga Wamoabu katika 2 Samweli 8:2. 1 Wafalme 11:1 pia inasema kwamba Mfalme Sulemani, hata hivyo, alipenda wanawake wengi wa kigeni zaidi ya binti Farao. Wamoabu, Waamoni, Waedomu. Tuliangalia tu wale Wamoabu, Waamoni, Waedomu. Sulemani akawatwaa hao masuria na wanawake mbalimbali katika vitu vyake, Wasidoni na Wahiti.

Na inataja kwamba katika anguko lake katika sura ya 11 ya 1 Wafalme 11:1. Hatutaki kuingia katika hilo, lakini kuna mengi ya kusemwa hapo. Isaya sura ya 16:7, kwa hiyo, Wamoabu wanaomboleza. Wanaomboleza pamoja kwa ajili ya Moabu. Kwa hiyo, Wamoabu katika kitabu cha Isaya, wanatajwa tena. Ruthu anajulikana kama Ruthu Mmoabu.

Kwa hiyo, anatoka katika nchi ya Moabu na uzao huo, eneo hilo, naye anaitwa Ruthu Mmoabu. Kwa hiyo, Wamoabu wametajwa katika maandiko yote. Hata hivyo kuna sifuri zinazotajwa katika Mithali.

Waamoni, tena, Amoni, watu wangu kutoka kwa Lutu na binti zake pangoni, binti wawili, mmoja alizaa Wamoabu, wa pili alizaa Waamoni, na Amoni-Yordani bado anaitwa kwa jina la Amoni hata leo. Binti mdogo pia alikuwa na mwana na akamwita Ben-Ami, mwana wa watu wangu. Naye ndiye baba wa Waamoni hata leo.

Na kwa hivyo huko ndiko walikotoka kama wazao wa Lutu. Kumbukumbu la Torati 2:37 lakini kwa amri ya Mwenyezi-Mungu, Mungu wetu, hamkuvamia nchi yoyote ya Waamoni. Kwa maneno mengine, wakati Waisraeli walipovuka na wakazunguka Edomu, kwa maana Mungu alisema, msishirikiane nao. Wao ni wazao wa Esau. Usichanganye na Moabu, wao ni wazao wa Lutu. Wao ni ndugu na hawachanganyi na Waamoni na hawakuwagusa.

Sasa, hata hivyo, walipokuwa wakipita Edomu, Moabu na Amoni, kisha Waamori Ogu na Sihoni, wakawashambulia, nao walikuwa Waamori na Waamori hawakuwa ndugu za Waisraeli. Na hivyo ndivyo ilivyotokea huko. Lakini hata hivyo, Waamuzi 3:13, akiwafanya Waamoni na Waamaleki wajiunge naye, Egloni akaja na kuwashambulia Israeli. Egloni, naamini, alikuwa mfalme wa Moabu na anawapata Waamoni na Waamaleki kumsaidia. Kwa hiyo, kuna vitu viwili zaidi na mahusiano na walichukua jiji la Palms, jiji la Yeriko, ng'ambo ya Mto Yordani.

Waamuzi 10:7, Yeftha, akawakasirikia. Aliwauzia mikononi mwa Wafilisti, kundi maarufu katika Israeli, Wafilisti na Waamoni. Kwa hiyo, Waamoni na Wafilisti walikusanyika pamoja na Yeftha ataenda kupigana na Waamoni na kutakuwa na vita huko katika kitabu cha Waamuzi na Yeftha atafanikiwa. Samweli wa Kwanza sura ya 14, mstari wa 47, Sauli alikuwa amejitwalia kutawala juu ya Israeli na alipigana na adui zao kila upande.

Moabu na Waamoni wako huko, Waamoni wako, Edomu, wafalme wa Soba, na Wafilisti, tena, Wafilisti, jina la kabila. Popote alipogeuka, aliwaadhibu. Yeremia anaruka kwa njia ya manabii mbele ya wakati, Yeremia kuhusu Waamoni na kisha anaendelea hadi sura ya 49:1, hivi ndivyo asemavyo Bwana kuhusu Amoni na Waamoni, anawafuata na ambapo kitabu, manabii kuelekea mwisho, Yeremia ana sehemu hizi zote dhidi ya miinuko na miinuko mbalimbali katika Babeli yenyewe.

Katika Yeremia 49 na inayofuata, Sefania 2:9, kwa hiyo, hakika kama niishivyo, asema Bwana wa majeshi, Mungu wa Israeli, hakika Moabu atakuwa kama Sodoma na Waamoni kama Gomora. Kwa hivyo hapa unayo njia ya Sefania kwenye mwisho mwingine wa hekima ya wakati katika historia, mahali pa magugu na mashimo ya chumvi, ukiwa milele. Anataja kwamba Waamoni wanashuka kama tu Gomora ilivyofanya.

Kwa hiyo, Waamoni, kwa hiyo tumewatazama Waedomu, wazao wa Esau, Wamoabu walitaja maandiko yote yanayohusiana sana, Waamoni, Waamoni-Yordani na Waamoni, Yeftha, na kadhalika. Nao sasa ni Wafilisti, kundi jingine ambalo limetajwa kote katika maandiko. Hata katika Mwanzo sura ya 26:1, sasa kulikuwa na njaa katika nchi mbali na njaa iliyotangulia katika wakati wa Ibrahimu. Isaka akaenda kwa Abimeleki, mfalme wa Wafilisti huko Gerari. Kwa hiyo hapa una Abimeleki, mfalme katika Gerari, naye ni Mfilisti. Kweli, kumbuka kabla Isaka hajafanya hivi, alikuwa anaenda kudanganya kuhusu mke wake, ni dada yangu tena. Isaka atafanya jambo

lile lile alilofanya baba yake. Baba yake tayari alifanya hivyo. Nafikiri ilikuwa nyuma katika sura ya 12 au 20 katika Mwanzo pamoja na mfalme wa Wafilisti pia.

Waamuzi 10:6 , na tena, “Waisraeli walifanya yaliyo maovu machoni pa BWANA, wakatumikia Mabaali, na Asherothi , na miungu ya Aramu, na miungu ya Sidoni, na miungu ya Moabu, na miungu ya wana wa Amoni, na miungu ya Wafilisti. Inaorodhesha Wafilisti kwa sababu Waisraeli walimwacha Bwana na hawakumtumikia tena.

Waamuzi 14:4, ni nani aliyepigana, ni yupi kati ya waamuzi aliyepigana na Wafilisti hasa? Wazazi wake, wazazi wa Samsoni, hawakujua kwamba hii ilitoka kwa Bwana ambaye alikuwa akitafuta nafasi ya kukabiliana na Wafilisti. Kwa hiyo, Samsoni anaenda kupigana na Wafilisti. Na hakika, atamwoa Delila, mwanamke Mfilisti. Ataingia hekaluni mwishoni mwa maisha yake, na ataangusha kuta na kuua zaidi katika kifo chake kuliko vile kulikuwa na hekalu, hekalu, hekalu la Wafilisti ambalo Samsoni aliliangusha mwishoni mwa maisha yake. Kwa hiyo, maisha yote ya Samsoni ni kwa sababu yeye pia ni mahali alipoishi katika eneo la Beit Shemeshi, kwenye bonde, na kuwatokea Wafilisti. Na ndiyo maana alioa mwanamke Mfilisti hapo kwanza.

Daudi, inasema, Daudi alikimbia na kusimama. Hii ni 1 Samweli 17:51. Daudi akakimbia na kusimama juu yake, naye akaushika upanga wa yule Mfilisti na kuuchomoa alani mwake. Naye akamuua na kumkata kichwa kwa upanga. Ndipo Wafilisti walipoona kwamba shujaa wao amekufa, wakageuka na kukimbia. Daudi anawashinda Wafilisti kwa kumuua Goliathi, Mfilisti mkuu au shujaa mkuu wa Wafilisti.

Kwa hiyo, Daudi na Goliathi, muktadha huo wote wa jambo hilo uko kwa Wafilisti. Wafilisti wanatajwa, Wafilisti, Wafilisti, Wafilisti, Wafilisti. Katika Isaya 9:12, Waaramu kutoka mashariki na Wafilisti kutoka magharibi wamewala Israeli kwa kinywa wazi.

Waaramu, kimsingi Shamu, wanashuka kutoka mashariki na Wafilisti kutoka magharibi na kutajwa katika kitabu cha Isaya, kitabu cha Yeremia, hii ni baadaye sana katika historia ya Israeli, kwa maana siku imefika ya kuwaangamiza Wafilisti wote. Kwa hiyo, Wafilisti wapo.

Na kisha bila shaka, nyuma katika Amosi 1:8 , “Nitamwangamiza mfalme wa Ashdodi, yeye ashikaye fimbo ya enzi katika Ashkeloni; nami nitaugauza mkono wangu juu ya Ekroni, hata wa mwisho wa Wafilisti watakapokufa.” Kwa hiyo, Wafilisti walikuwa na miji mitano iliyojulikana kwa jina la Pentapoli, miji mitano ya Pentapoli, miji mitano, Ekroni, Gathi, Gathi ndiko alikotoka Goliathi, Ashdodi, Ashkeloni, na Gaza, Ukanda wa Gaza, au wanyang'anyi wa Gaza bado, mpaka leo, Gaza ni maumivu upande wa Israeli.

Wafilisti wanatajwa wapi katika kitabu cha Mithali? Sifuri. Hakuna mataifa makubwa yanayotajwa isipokuwa kama tulivyotaja, kwa kuwa nguo za kitani za Wamisri zimetajwa katika Mithali 7:16. Zaidi ya hayo, hakuna kutajwa. Ni aina ya kunikumbusha kwamba nguo za Misri ni maarufu, hata leo. Una mtu wa MyPillow anayeinuka na kusema ana karatasi hizi za ndoto za Giza ambazo zinapaswa kuwa nzuri sana kwa sababu wanatumia pamba kutoka Giza, ambayo kimsingi iko Misri na mto wa Nile na Bahari ya Mediterania. Na ana karatasi hizi za ndoto za Giza, pamba bora zaidi ulimwenguni. Na hata hadi leo, anatangaza pamba bora zaidi ulimwenguni, nunua karatasi zangu za ndoto za Giza. Na kwa hiyo, Mithali kwa kweli, unajua, huko nyuma, inazungumzia hili, nguo za Kimisri.

Samahani, hiyo imeshuka. Lakini hata hivyo, Mwanzo 12:10, inasema, “Ikawa njaa katika nchi, naye Abram akashuka mpaka Misri, akakae huko kwa muda kwa sababu ya ile njaa. Njaa katika Israeli, alienda wapi? Alishuka mpaka Misri.

Misri ni utamaduni wa mto. Kwa hivyo, daima wana, nisemeje, daima wana mazao. Mara chache huwa na njaa huko. Sasa wana njaa huko kila baada ya muda fulani. Tunaona hivyo kwa Yusufu, lakini kwa kiasi kikubwa Misri ilikuwa kikapu cha mkate. Na hivyo, una matatizo katika Israeli. Israeli ni utamaduni wa mvua na hupati mvua. Huna budi kushuka kwenda Misri kwenye utamaduni wa mto ili kupata chakula chako kama Ibrahim alivyofanya hapa na Israeli baadaye. Mwanzo sura ya 39, mstari wa kwanza. Sasa Yosefu alikuwa amepolekwa Misri. Kwa hiyo, ndugu ya Yosefu akamtia shimoni. Kisha wakamuza kwa Waishmaeli.

Waishmaeli walimchukua mpaka Misri na akauzwa Misri kama mtumwa huko. Kutoka sura ya kwanza, mstari wa nane. Kisha mfalme mpya ambaye Yosefu hakumjali chochote akatawala huko Misri.

Sura zote za mwanzo za Kutoka, Farao na Musa huko Misri, Kutoka, kutoka Misri, sura ya 14 na 15 ya Kutoka, na Pasaka zote zimejengwa karibu na kifo cha wazaliwa wa kwanza huko Misri. Kwa hiyo, Misri, Misri, Misri, Misri imetajwa kila mahali, si katika kitabu cha Mithali, isipokuwa nguo hizi za Misri katika sura ya saba. Yoshua sura ya 24, mstari wa sita.

Nilipowatoa watu wako kutoka Misri, ulifika kwenye bahari na motifu ya Kutoka. Waamuzi sura ya sita, mstari wa nane. Akawapelekea nabii, akasema, Bwana, Mungu wa Israeli, asema hivi.

nilikutoa Misri. Kwa hiyo, Mungu anajulikana kama Mungu aliyewatoa Misri. Na hiyo inajulikana tena na tena.

Motifu ya Kutoka imerudiwa katika Agano lote. Na hivyo, akawatoa kutoka Misri, Misri, Misri, Misri, ambayo haijatajwa katika kitabu cha Mithali. Samweli wa Kwanza sura ya 15, mstari wa pili.

Hivi ndivyo asemavyo Bwana Mwenye Nguvu Zote. Nitawaadhibu Waamaleki kwa sababu ya yale waliyowatendea Waisraeli walipowaweka njiani walipopanda kutoka Misri. Tena, Misri ilitajwa.

1 Wafalme 4:30 Hekima ya Sulemani ilikuwa kubwa kuliko hekima yote ya watu wa Mashariki na zaidi ya hekima yote ya Misri. Misri. Tunayo tani ya maandiko ya hekima ya Misri, na kwamba maandiko ya hekima, inasema hekima ya Sulemani ilikuwa kubwa kuliko watu wa Misri.

Ona tena, Misri, ona uhusiano na hekima na mambo ambayo hayakutajwa katika kitabu cha Mithali. Nehemia, baadaye sana baada ya uhamisho na uharibifu wa kutoka kwa hekalu, Nehemia sura ya tisa, mstari wa 18. Na walipojitupia sanamu ya ndama na kusema, Huyu ndiye Mungu wenu aliyewapandisha kutoka Misri au hii ndiyo miungu.

Kwa maneno mengine, si Yehova Yehova aliyekutoa. Ni hawa, ndama Mungu aliwatoa. Hii ndiyo miungu iliyowatoa Misri.

Na hiyo ni sehemu ya ibada ya sanamu. Lakini angalia waliokutoa Misri unatambuliwa hata na Nehemia kama tukio muhimu katika historia ya Israeli. Zaburi huingia ndani yake sana.

David Emanuel, ukiingia katika kujifunza kwa kielektroniki na ukienda kwenye Zaburi, utaona mihadhara mitano ambapo David Emanuel anaendeleza motifu ya kutoka Misri katika kitabu cha Zaburi. Zaburi ya 78, Zaburi 105, 106, Zaburi 135, na 136. Katika Zaburi hizo tano, anaonyesha jinsi msukumo wa kuondoka unarudiwa katika kitabu cha Zaburi.

Hapa kuna Zaburi, nitafanya tofauti. Zaburi 81:10, “Mimi ni Bwana, Mungu wako, niliyekupandisha kutoka Misri” kutoka Zaburi 81:10.

Isaya 11:11 katika siku hiyo Bwana ataunyosha mkono wake mara ya pili na kuwakomboa mabaki ya watu wake waliosalia kutoka Ashuru, kutoka Misri ya chini na Misri ya juu, kutoka Kushi, kutoka Yerusalemu. Na anaendelea, lakini angalia atawarudisha kutoka juu na chini ya Misri kama ilivyotajwa.

Na tena, kama tulivyosema hapo awali, kinachotajwa tu katika Mithali ni nguo hizi za rangi kutoka Misri katika sura ya saba, mstari wa 16.

Ashuru haijatajwa hata kidogo katika Mithali. Babeli haikutajwa hata kidogo katika Mithali. Misri haikutajwa isipokuwa kwa nguo za kitani.

Kwa hivyo, Mithali haitoi vikundi vya makabila, Wafilisti, Waamoni, Wamoabu, Wahiti, Wayebusi, hakuna hata moja kati ya hizo zilizotajwa katika Agano la Kale. Mithali ni tofauti.

Sasa vipi kuhusu maeneo? Nambari ya tatu, hakuna miji au mahali, mipaka ya kikabila ambayo iko kila mahali katika Agano la Kale, maeneo haya yote yameorodheshwa kwa undani. Lakini kuna sufuri katika kitabu cha Mithali. Sifuri. Hata haijataja, vizuri, ya kwanza hata haijataja Yerusalemu, Sayuni, mahali maarufu, Salemu, hata hivyo unataka kuiita, Yerusalemu, Salemu, Sayuni, haitaji kitabu cha Mithali.

Na bado katika Mwanzo 14:8, Melkizedeki, mfalme wa Salemu, Melkizedeki, mfalme wa Yerusalemu, akaleta mkate na divai. Alikuwa kuhani wa Mungu Aliye Juu Zaidi . Yoshua 10:1, Adonizedek , mfalme wa Yerusalemu, aliposikia kwamba Yoshua ametwaa I. Yoshua 15:63, Yuda hawakuweza kuwafukuza Wayebusi waliokuwa wakiishi Yerusalemu. Kwa hiyo, Wayebusi walimiliki Yerusalemu na Wabenyamini , au hapa inasema Yuda hawakuweza kuwafukuza. Hadi leo, Wayebusi walikuwa na mamlaka. Sasa 1 Samweli 17:54, Daudi akakitwaa kichwa cha Mfilisti, kichwa cha Goliathi, na kukileta Yerusalemu. Hii itakuwa baada ya kumuua baadaye. Analeta kichwa chake Yerusalemu na kuweka silaha za Mfilisti katika hema zake mwenyewe. Kwa hiyo, alikuwa na upanga wa Goliathi, kichwa cha Goliathi alichokiacha Yerusalemu.

2 Samweli 5:5 huko Hebroni, Daudi alitawala juu ya Yuda kwa miaka saba. Kwa hiyo, Daudi alikuwa mfalme kwa miaka saba huko Hebroni, ambayo ni kusini, sijui, maili 20 au zaidi kusini mwa Yerusalemu, na miaka sita. Na katika Yerusalemu, alitawala juu ya Israeli na Yuda kwa miaka 33. Kwa hiyo alikuwa katika Hebroni, akatawala juu ya Yuda, na kisha akapanuka. Alichukua mji mkuu kaskazini. Itakuwa kama kuwa na mji mkuu wako Miami. Ni mbali sana kusini. Hawana huko Miami. Waliweka Washington DC katikati ya majimbo 13 na kuiweka katikati.

Kwa hiyo, Daudi aliamisha mji mkuu wake kaskazini hadi Yerusalemu na Yerusalemu ukawa mji wa Daudi basi kwa sababu Daudi aliuteka na kuufanya mji mkuu wake. Na kisha Daudi ataleta sanduku huko. Daudi, Sulemani, na Sulemani watajenga hekalu huko Yerusalemu. Yesu kisha baadaye atakuja Yerusalemu na kufa huko. Kwa hivyo, ni Yerusalemu, jiji kuu na kuu. Yerusalemu, Sulemani alijenga hekalu huko. Ina sifuri katika Mithali. 1 Wafalme 9:15, haya haya ni masimulizi ya kazi ya kulazimishwa ambayo Mfalme Sulemani aliweka ili kujenga hekalu la BWANA, jumba lake la kifalme na matuta, ukuta wa Yerusalemu na Hazori, Megido na Gezeri. Kwa hiyo, inaorodhesha Hazori, Megido, na Gezeri pamoja na Yerusalemu.

Sulemani alijenga upya miji hiyo kwa njia za pekee. Na wametajwa haswa katika 1 Wafalme. Hakuna jambo lolote kati ya haya litajwe katika Mithali.

Zaburi 15:18 ikupendeze kufanikiwa Sayuni, kuzijenga kuta za Yerusalemu. Zaburi 51, ungamo la Daudi la dhambi yake na Bathsheba. Naye asema mwisho wake, asema, ikupendeze wewe kuifanikisha Sayuni. Kwa maneno mengine, nilikutenda dhambi, lakini bado ufanikiwe Sayuni, jenga kuta za Yerusalemu. Na Daudi anaomba kwa ajili hiyo.

Zaburi 137, kama tulivyosema, ni Zaburi ya kawaida kabisa. Zaburi ya 137 inaeleza kuharibiwa kwa hekalu na mito ya Babeli. Angalia Babeli imetajwa, haijatajwa kamwe katika Mithali. “Kando ya mto Babeli, tuliketi na kulia tulipokumbuka Sayuni,” tulipokumbuka Yerusalemu. “Huko kwenye mierebi tulitundika vinubi vyetu kwa maana huko waliotuteka walituomba nyimbo, watesi wetu walidai nyimbo za furaha, wakasema, tuimbieni wimbo mmoja wa Sayuni.” Kwa hiyo hapa Wayahudi wamehamishwa. Hekalu limeharibiwa. Wanapelekwa Babeli na Wababeli wanasema, tuimbieni moja ya nyimbo za Sayuni.

Kwa hiyo, Sayuni ilikuwa kitovu cha Zaburi, ibada ya zaburi, na maandamano yaliyopanda kwenda Yerusalemu. Na sasa Wababeli wamewakamata na wanasema, tuimbieni moja ya nyimbo za Sayuni. Wakati wa kutisha katika historia ya Israeli. Kwa hiyo, Yerusalemu, Yerusalemu, Salemu, na Sayuni walitaja maandiko yote matatu, sufuri. Katika Mithali,

ni aina ya ajabu. Sinai, Sinai pia mahali pengine maarufu. Kutoka 19:20, Bwana alishuka juu ya mlima Sinai na kumwita Musa juu ya kilele cha mlima. Kwa hiyo, Musa akapanda juu. Sinai sura ya 19:23 ya Kutoka, Musa akamwambia Bwana, watu hawawezi kupanda mlima Sinai kwa sababu wewe mwenyewe ulituonya, ukaweka mipaka kuuzunguka mlima na kuuweka wakfu. Kwa hiyo, Mlima Sinai ulitengwa. Watu hawakuruhusiwa kwenda juu. Musa alipanda juu, hawakuruhusiwa kupanda mlima Sinai.

Kumbukumbu la Torati 33:2, Bwana, alisema, Bwana alikuja kutoka Sinai, akawatokea kutoka Seiri. Seiri ndipo wanaishi Waedomu.

Waamuzi 5:5 Milima ikatetemeka mbele za BWANA, yule wa Sinai. Angalia jinsi Mungu hata anajitambulisha na mahali hapa. Na milima ikatetemeka mbele za Bwana, yule wa Sinai, akajitambulisha.

Zaburi 68:8, “Nchi ikatetemeka, mbingu zilinyesha mvua mbele za Mungu, Mji wa Sinai.” Kwa hiyo, Mungu alihusishwa na Sinai katika uwepo wake huko. Unakumbuka pia kutoka juu tu Eliya alikuwa akikimbia kutoka kwa Yezebeli na aliishia kushuka Sinai na alikutana na Mungu Sinai katika kukimbia kwake kutoka kwa Yezebeli. Mungu anamrudisha juu. Walakini, unakumbuka hadithi hiyo.

Sasa, vipi kuhusu Yordani? Tunazungumza mengi juu ya Israeli kama Yordani. Tuna nyimbo. "Nimeona Yordani yenye nguvu" na aina hii ya kitu. Jordan ni kweli zaidi kama kijito katika Amerika, lakini ni kubwa kwa zaidi ya hapo. Mwanzo 13:11. "Basi Loti akajichagulia nchi tambarare yote ya Yordani, akasafiri kuelekea mashariki." Abrahamu anafika upande wa magharibi na Loti anashuka hadi mahali palipo na Yordani, Mto Yordani.

Na kwa hiyo, imetajwa katika kitabu cha Mwanzo 13. Katika kitabu cha Hesabu 22, Waisraeli walisafiri hadi nchi tambarare za Moabu na kupiga kambi kando ya Yordani ng'ambo ya Yeriko. Kwa hiyo, Yeriko iko hapa maili chache tu kutoka Mto Yordani. Na hivyo Mto Yordani, unapovuka Mto Yordani, Yeriko ni mji wa kwanza unaoupiga katika Bonde la Ufa huko, kaskazini tu ya Bahari ya Chumvi. Kwa hiyo, Mto Yordani umetajwa mara kwa mara katika Maandiko. Kumbukumbu la Torati 1:5, mashariki mwa Yordani katika eneo la Moabu, Musa alianza kufafanua sheria. Kwa hiyo, Musa yuko juu katika nchi tambarare za Moabu akifafanua sheria, kitabu cha Kumbukumbu la Torati. Na wanapotazama nje, wanatazama chini na kuna nini? Mto Yordani na ng'ambo ya Mto Yordani, jiji la Yeriko. Na unaweza kuiona kutoka kwenye Mlima Pisga. Nawe unatazama chini kwenye Mto Yordani na Yeriko.

Na hapo ndipo Musa anapotoa kitabu cha Kumbukumbu la Torati. Yoshua 3:13. Na walisema, makuhani walipokuwa wakishuka, walikuwa wakivuka Mto Yordani. Walikanyaga katika Yordani, maji yake yaliyokuwa yakipita chini ya mto yalikatwa na kusimama kuwa rundo. Na hivyo, Mto Yordani ulivuka. Kuna msisitizo mkubwa juu ya makuhani kuja na kubeba safina na maji kisha kusimamishwa Adma na makuhani kuvuka kwenye nchi kavu kama walivyofanya kwa namna ya kutoka, kama mwangwi wa kutoka Misri na kuvuka Bahari ya Shamu.

2 Samweli 19:5 kisha mfalme akarudi na kwenda mpaka Yordani. Basi watu wa Yuda wakaja Gilgali. Gilgali iko nje kidogo ya Yeriko ili kwenda kukutana na mfalme na kumvusha Yordani. Wakati huo Absalom, mwana wa Daudi, anamfukuza. Absalom alijaribu kumuua Daudi. Na hivyo, Daudi anakimbia.

Unapokimbia kutoka Yerusalemu, unakimbia chini ya kilima hadi Bonde la Ufa na unavuka Mto Yordani hadi Transjordan. Na kwa hiyo, Daudi alikuwa amevuka pale na kisha Absalom anaenda kuuawa na Yoabu ng'ambo ya pili ya Ua Yordani. Na kwa hiyo sasa Daudi anarudi kuvuka Yordani na inabainisha kuwa anavuka Yordani. Kwa hivyo, imetajwa kila mahali. Eliya akamwambia Elisha, kaa hapa, Bwana amenituma mpaka Yordani, naye akajibu, kwa hakika, kama Bwana aishivyo katika Yuda, sitakuacha. Kwa hiyo, Eliya anajaribu kumkwepa Elisha. Elisha, huyu malaika akamwambia Elisha, jamani, shikamane naye maana ukimuona anapokwenda kuna jambo zuri litatokea kwako. Na kwa hivyo Elisha anasema, Siendi. Na kisha Eliya anasema, hey, rudi nyuma, rudi nyuma, rudi nyuma. Ilinibidi kuvuka Mto Yordani, nirudi nyuma. Anasema, sitarudi nyuma. Na hivyo, Elisha anajaribu kumfuata. Na

ndipo Eliya anabadilishwa na mambo kama hayo. Kwa hivyo, hiyo ni hadithi nzuri na Mto Yordani.

Zaburi 114:3 “Bahari ikatazama ikakimbia, Yordani ikarudi nyuma. Bahari ilitazama na kukimbia. Kutoka 14 na 15, wakitoka Misri na Mto Yordani walirudi nyuma. Na kwa hiyo, Mto Yordani ulifanana kwa namna fulani hapa na Kutoka kwenye Bahari ya Shamu.

Yeremia 12:5 “Ikiwa umeshindana na watu kwa miguu, wakakuchosha, wawezaje kushindana na farasi? Ukijikwaa katika nchi salama, utawezaje katika vichaka karibu na Yordani? Kwa hiyo, Yeremia anasema, huwezi kukimbia kwenye vichaka vya Yordani. Na Mto Yordani unatajwa mara kwa mara. Yesu hata anabatizwa katika Mto Yordani.

Mto Yordani ndipo Yesu alipobatizwa na Yohana Mbatizaji. Kwa kweli nilipata pendeleo la kumbatiza binti yangu mwenyewe katika Mto Yordani, kusini mwa Bahari ya Galilaya. Kwa hivyo, Mto Yordani umetajwa katika Maandiko yetu yote, katika sehemu nyingi, lakini haujatajwa kamwe katika Mithali.

Hapa ngoja nifanye litany ya haya mengine ambayo hata hayajasemwa. Na ni maeneo maarufu katika Israeli. Hakuna kutajwa katika Methali za Betheli. Betheli ndipo ngazi ya Yakobo ilipo, analala na kuwaona malaika wakipanda na kushuka. Ni mahali ambapo ndama za dhahabu za Yeroboamu, mmoja wao anawekwa katika Betheli. Betheli maana yake ni nyumba ya Mungu.

Hebroni, ambako wahenga wamezikwa hadi leo. Na ukienda Hebroni, Hebroni, Daudi alikuwa mfalme huko kwa sehemu ya kwanza ya utawala wake, kama miaka saba. Ilikuwa mfalme huko Hebroni.

Hakuna aliyetajwa, Beer-sheba, kutoka Dani hadi Beer-sheba. Beersheba haijatajwa kamwe. Kisima cha Ibrahimu kipo.

Dani upande wa kaskazini, kabila lote la Dani linashuka hadi Laishi, chini ya Mlima Hermoni huko juu. Dan alitaja Maandiko yote, lakini hakutajwa katika Mithali. Hapo ndipo pia mmoja wa ndama wa dhahabu wa Yeroboamu aliwekwa, ambaye hajatajwa kamwe.

Gilgali, ni mahali maarufu. Shilo, ambapo maskani iliwekwa hapo awali kwa miaka michache sana katika Israeli. Shilo, tena haijatajwa kamwe katika Mithali.

Samaria, haijatajwa. Shekemu, haijatajwa. Megido, haijatajwa. Hazori, haijatajwa. Yezreeli, ambayo haijatajwa. Pentapoli ya Wafilisti, Akroni, Gathi, Ashton, Ashkeloni, Gaza, hazijatajwa kamwe katika kitabu cha Mithali.

Hapa kuna jambo la kupendeza pia, miji ya Walawi. Kuna miji 48 ya Walawi ambako Walawi walikuwa wakienda. Miji 48 walipewa, haijatajwa kamwe katika Mithali.

Miji ya makimbilio, miji sita ya makimbilio, mitatu Transjordan, mitatu huko Jordan, Israel, mahali ambapo watu wangeweza kukimbilia kudai kutokuwa na hatia. Kuna miji ya makimbilio na hakuna hata moja kati ya hiyo iliyotajwa. Kwa hivyo, suala ni kwamba hakuna miji, mito, mipaka ya kabila, au maeneo ya makabila yaliyotajwa katika Mithali ambapo katika sehemu nyingine ya Agano la Kale, maeneo haya, Betheli, Yerusalemu, Sayuni yametajwa, na yanapatikana kila mahali katika Agano zima.

Hakuna hata mmoja wao aliyetajwa katika Mithali. Mithali ni tofauti. Mithali ni tofauti.

Sasa nataka kurudi nyuma na hii ni kazi ya nambari niliyofanya. Na ninachotaka kufanya ni kuniruhusu nicheze mchezo hapa kwa nambari na wewe. Na sasa najua bila chati na mengine, na labda ninaweza kupata haya.

Wako kwenye PowerPoint. Nitaweka chini ya mhadhara huu, nitawaweka kwenye PowerPoint na pia katika maelezo yaliyopo. Kitabu cha Mwanzo, ni mara ngapi kitabu cha Mwanzo kina majina ya kibinafsi? Kweli, mara 802 wana majina ya kibinafsi, ambayo ni karibu 52%. 52% ya mistari katika Mwanzo ina majina ya watu, majina ya makabila, au majina ya miji. Ninamaanisha aina hizi tatu za majina. Kimsingi 52% ya aya zinayo.

Katika Kumbukumbu la Torati kuna takriban 16%. Katika Methali kuna 1%. Tofauti iliyoje.

Asilimia 52 ya mistari katika Mwanzo, 16% katika Mithali, 1% na hizo zote ziko katika mada. Kwa hivyo, ukiondoa vyeo, huna chochote.

Vipi kuhusu majina ya mahali? Katika Mwanzo, 16% ya mistari katika Mwanzo, 16% ina majina ya mahali, Betheli, Misri, Beer-sheba, Shekemu, na sehemu mbalimbali ambazo mababu walikwenda. Katika Kumbukumbu la Torati, Kumbukumbu la Torati ina 26% ya mistari ina majina ya mahali. Katika kitabu cha Mithali, Mwanzo 16% ya mistari ina majina ya mahali, 26% katika Kumbukumbu la Torati, Mithali 0%. Mithali ni tofauti.

Na basi vipi kuhusu majina ya makabila, majina ya kitaifa, Waamoni, Wamoabu, Wafilisti, mambo ya namna hiyo. Mwanzo 17% ya mistari ilitaja kuwa 17%. Katika Kumbukumbu la Torati, ni 13%. Katika Methali, ni 0.3%. Hiyo ni chini ya 1%. Namaanisha, ni 0.3% ya mistari inayo.

Kwa hivyo, ninachosema ni ukiangalia kiidadi, Mithali haipo kwenye chati ya majina ya kibinafsi, majina ya mahali, na majina ya kikabila au ya kitaifa kutoka kwa chati na chini kama 1% au 0% kati ya 1% na 0% kwa kategoria zote tatu. Kwa hivyo, ninachosema sasa ni unasema, vema, na ninachojaribu kufanya ni kuchukua aya ambazo, unajua, Mwanzo ina aya 1,533. Na niligawanya hiyo kwa idadi ya vitu ili kujaribu kuifanya iwe sawa. Na kisha Kumbukumbu la Torati lina 959 na Mithali ina 915. Kwa hiyo, niligawanya kati ya mistari 915 katika Mithali, kwa hakika inapaswa kuwa na jina la mahali. Namaanisha, aya 915.

Ni kifungu gani kingine cha Maandiko kilicho na aya 915 na bila kutaja mahali? Hakuna. Kwa hivyo, niliwalinganisha na kuwafanya kuwa sawa. Mithali 915 mistari ina mistari mingi na bado hakuna majina ya mahali. Majina ya watu ni ya chini sana katika majina tu. Kwa hivyo nadhani takwimu zinaunga mkono kile ambacho nimekuwa nikishiriki nawe.

Sasa, ngoja niende kwenye namba nne. Tutafanya kazi kwa njia yetu. Tunatumahi, tutaanza kwenda kwa kasi kidogo, lakini hakuna taaluma au wito wa watu binafsi. Hakuna wito wa ufundi wa watu binafsi katika kitabu cha Mithali.

Ibrahimu anaitwa katika Mwanzo 12:1, “Bwana akamwambia Ibrahimu, Toka katika nchi yako, na watu wako, na nyumba ya baba yako, uende mpaka nchi nitakayokuonyesha.” Nchi ni kitu kikubwa sana kwa Ibrahimu. Aliambiwa aondoke Uru ili aende katika nchi ya ahadi.

Musa katika Kutoka 3:9 mstari wa 10. Basi sasa nenda, ninakutuma, au ndiyo, sura ya 3:9 na 10. Basi sasa nakutuma kwa Farao ili uwatoe watu wangu, Waisraeli kutoka Misri. Na kwa hivyo, Musa anatumwa kwa Firauni, tena, Firauni, bila kutajwa Firauni wala Firauni yeyote katika kitabu cha Mithali. Na Musa anaitwa kutoka kwa mwito wa kichaka kinachowaka moto wa Musa katika Kutoka 3.

Gideoni anaitwa katika Waamuzi 6, malaika Bwana alipomtokea Gideoni na kusema, Bwana yu pamoja nawe, shujaa shujaa. Wakati huo huo, Gideoni amejificha ndani ya kitu hiki kidogo cha shinikizo la divai. Alisema hajisikii kama shujaa hodari. Anasema, Mungu, njoo. Hii ni nini? Unanifanya shujaa hodari. Niko chini hapa nikijificha kutoka kwa watu hawa na Wamidiani na kadhalika. Ndipo Mungu anamwita Gideoni na anakuwa kiongozi mkuu.

Samweli, unamkumbuka mvulana mdogo Samweli? Yuko katika nyumba ya Eli. Yuko chini ya kuhani Eli na Bwana anasema, Samweli, Samweli. Na mvulana mdogo akakimbia na kusema, Eli, wataka nini? Eli anasema, rudi kitandani mtoto. Na ndipo inakuja tena, Samweli, Samweli. Mungu anasema, Samweli anakutana na Eli. Eli, ulitaka nini? Eli anasema, nenda. Mara ya tatu, hatimaye, Eli anahesabu na kusema, mwanadamu, lazima Mungu awe anafanya jambo nawe, mwanadamu. Kwa hiyo Mungu anapokuja na kusema, Samweli, Samweli, unasema, mimi hapa. Na hivyo

Samweli, Samweli. Kisha Samweli anasema, sema kwa kuwa mtumishi wako anasikiliza. Cheza maneno yake. Shema maana yake ni kusikiliza kwa jina lake. Na kwa hiyo Samweli basi anaitwa na Mungu kwa maono haya ya usiku kuhusu Eli na kwamba wana wa Eli watauawa hata hivyo. Inaendelea kutoka hapo.

Sauli, Sauli anaitwa. Yuko nje kuwinda punda wa babake. Anakuja kwa Samweli na Samweli anaishia kumtia mafuta Sauli na wito wa Sauli na "Njoo, twende Gilgali na huko tufanye upya ufalme." Sauli, 1 Samweli 11:14 na 15. Basi watu wote wakaenda Gilgali, wakamfanya Sauli awe mfalme mbele za Bwana. Kwa hiyo huo ndio wito wa Sauli.

Daudi, unakumbuka wito wa Daudi kama mfalme na 1 Samweli 16:6 na kufuata. Na walipofika, Samweli akamwona Eliabu, akafikiri, hakika upako wa BWANA upo mbele za Bwana. Bwana akamwambia Samweli, Usimtazame sura yake, wala urefu wake, maana mimi nimemkataa. Bwana haangalii vitu ambavyo watu hutazama.

Watu hutazama sura ya nje, lakini Bwana hutazama moyo. Ndipo Bwana akasema, inuka, inuka. Na kisha baadaye kidogo anasema, inuka na umtie mafuta. Huyu ndiye anayemtaja Daudi. Kwa hiyo, Samweli alichukua pembe ya mafuta na kumtia mafuta mbele ya ndugu zake. Na tangu siku hiyo na kuendelea roho ya BWANA ikamjilia Daudi kwa nguvu. Samweli akaenda Rama. Angalia jina la mahali na Samweli. Kwa hivyo majina haya yote, hakuna hata moja ya mambo haya, hakuna majina katika Mithali.

Daudi ametajwa tu katika cheo hicho kimoja na Samweli hatajwi kabisa katika Rama, bila shaka, hatajwi. Na hivyo, mambo haya yote, dibaji ni tofauti.

Sulemani anapokea mwito wake huko Gibeoni. Na hivyo, yeye ni nje na Bwana akamtokea Sulemani wakati wa usiku katika ndoto. Na Mungu akamwomba, omba chochote unachotaka nikupe. Kwa hiyo nipe mimi mtumishi wako moyo wa utambuzi ili kuwatawala watu hawa na kutofautisha kati ya mema na mabaya.

Kwa hiyo, Sulemani anaomba hekima. Na Mungu anasema, unajua, ninafurahishwa na hilo. Nitakupa maisha marefu na utajiri kwa sababu hukuomba.

Nitawapa hata hivyo. Kwa hiyo, Sulemani anaitwa katika 1 Wafalme 3, tena, hakuna mwito unaotajwa katika Mithali.

Isaya 6, juu yake kulikuwa na maserafi, kila mmoja akiwa na mabawa sita na mabawa mawili. Walifunika nyuso zao, mbawa mbili, walifunika miguu yao au vyovyote vile unavyotaka kutafsiri hilo. Na kwa mbili, walikuwa wakiruka na walikuwa wakiitana, mtakatifu, mtakatifu, mtakatifu ni Bwana, Bwana wa majeshi. Dunia yote imejaa utukufu wake. Kisha nikasikia sauti kutoka kwa Bwana ikisema, sawa, aina hii yote ya kupeperushwa na maono haya ya mbinguni. Na kisha kwa ghafla, Bwana asema,

nimtume nani na ni nani atakayekwenda kwa ajili yetu? Na Isaya anasema, mimi hapa, nitume mimi. Ni wito gani, ni wito gani.

Yeremia anaitwa. Yeremia 1:4 hadi 6. "Neno la Bwana likanijia, kusema, kabla sijakuumba katika tumbo nalikujua, kabla sijakuumba katika tumbo nalikujua. Je, hiyo inasemaje kuhusu kuumbika tumboni? "Kabla hujazaliwa, nalikuweka kuwa nabii wa mataifa." Kwa hivyo maskini hakupata nafasi. Kabla hata hajazaliwa, Mungu anasema, nilikujua wewe mwanadamu. Nami nilijua utakuwa nabii kwa mataifa. "Ole wangu Mwenyezi-Mungu, asema, sijui kusema, mimi ni kijana sana." Ndio, lakini Mungu ataweka maneno yake kinywani mwako. Watawaka kama moto mdomoni mwako na utazungumza na utapigwa. Lakini hata hivyo, hiyo ni hadithi nyingine.

Yona, Yona anaitwa katika Yona sura ya kwanza, neno la Bwana lilimjia Yona. "Nenda mji mkuu wa Ninawi ukahubiri juu yake, juu ya uovu wake; Na kwa hiyo, Yona anaitwa kwenda kuhubiri Ninawi. Bila shaka, anakimbia na kuishia kwenye tumbo la samaki na hatimaye anafika Ninawi. Inatokea huko. Hapa kuna mmoja kutoka kwa Amosi.

Amosi anaitwa na anasimulia kwa sababu anapata shutuma kutoka kwa mfalme. Amosi akamjibu mfalme Amazia, akasema, Mimi sikuwa nabii wala mwana wa nabii, bali nilikuwa mchungaji. Anasema, sikuwa nabii wa kulipwa. Sikuweka katika nafasi hii ili kupata pesa na vitu kama hivyo. Nilikuwa mchungaji na pia nilichunga mikuyu. Lakini Bwana akanitwaa katika kuchunga kondoo, akaniambia, Nenda ukawatabirie watu wangu Israeli. Sasa basi sikia neno la Bwana. Na kisha anamfuata. Kwa hivyo, kwa hivyo hapa kuna simu ya Amosi.

Hakuna miito ya ufundi katika Mithali. Na hapa tuna wahusika wengi wakuu katika Israeli. Hakuna mwito hata kidogo katika kitabu cha Mithali. Methali ni tofauti na Tanakh zingine, Agano la Kale.

Hapa kuna moja ambayo inashangaza kwa kweli. Je, ni nini mojawapo ya mafanikio yake makuu zaidi ya Sulemani? Ujenzi wa hekalu. Daudi, baba yake hangeweza kujenga hekalu kwa sababu alikuwa mtu wa damu. Sulemani au Shlomo, Shlomo anajenga hekalu. Ni mtu wa Shalom.

Ni mtu wa amani. Na hivyo, anaweza kujenga hekalu. Daudi alihifadhi pesa nyingi sana.

Kwa hiyo, Sulemani wakati anafanya hivyo, ana mali nyingi ambazo tayari zimetolewa na baba yake Daudi, lakini alipaswa kusimamia mradi huo. GK Beale ina kitabu kizuri sana, Hekalu na Misheni ya Kanisa, Theolojia ya Kibiblia ya Mahali pa Kukaa Mungu cha GK Beale. Kitabu kizuri juu ya hekalu, hema, makao ya Mungu na watu wake.

Hema, ina sehemu kubwa katika kitabu cha Kutoka inayoelezea Hema, jinsi lingejengwa, na jinsi lilivyojengwa. Kutoka sura ya 25 hadi 40 kimsingi kwenye jangwa la Sinai, jinsi walivyoishusha Maskani, kisha wakaijenga. Walawi wangeibeba na makuhani wangeiweka wakfu.

Baadaye muundo huo wa hema baada ya wao kuingia katika nchi ya ahadi ungechukuliwa hadi Shilo. Na kwa miaka mingi ingekuwa Shilo. Unakumbuka Eli, Hofni, na Finehasi kule Shilo.

Na kisha baadaye, Daudi, baada ya sanduku kutoka nje na kutekwa na Wafilisti. Daudi atalirudisha sanduku hadi Yerusalemu, jiji lake, jiji la Daudi kwa sababu aliliteka. Kisha Daudi anajitayarisha kwa ajili ya ujenzi wa hekalu.

Sulemani basi, Daudi hangeweza kuijenga. Sulemani anajenga hekalu. Ni mafanikio makubwa zaidi ya maisha yake.

1 Wafalme 8 na 9 inaelezea jambo hili kwa uzuri. 1 Wafalme 8 na 9, Sulemani anajenga hekalu. Kwa hivyo, hekalu ni mada kuu katika Maandiko.

Hekalu liliharibiwa na Wababeli mwaka 586, 587. Wababiloni na Nebukadneza waliingia na kusawazisha mahali pale. Na ni kwamba uharibifu wa hekalu kwa kweli ulivunja vitu vingi kwa Waisraeli.

Apocalyptically, inarudi katika Ezeieli sura ya 40 hadi 48 inataja hekalu hili la nyakati za mwisho, kama vile kitabu cha Ufunuo. Inashangaza katika Agano Jipya katika Ufunuo 21 na 22, Yerusalemu Mpya inashuka kutoka mbinguni na hakuna hekalu huko. Kwa hivyo, kuna mpito huu mkuu.

Rafiki yangu mzuri David Mathewson ameandika sana kwenye Ufunuo 21 na 22. Na kuna mpito. Yesu anasema, livunjeni hekalu hili, mwili wake, kwa siku tatu nitalisimamisha. Na kisha kanisa linakuwa. Kwa hiyo, kuna baadhi ya mabadiliko huko. Lakini hata hivyo, soma tu mistari fulani juu ya hili na mambo mengine na umuhimu wa hekalu.

Zaburi 5:7, "Lakini mimi, kwa wingi wa fadhili zako, nimekuja nyumbani kwako." Mengi ya Zaburi, lengo ni kuja katika nyumba ya Bwana. "Kwa kicho, ninasujudu kuelekea hekalu lako takatifu."

Lengo kuu katika Zaburi, ni Nyimbo za Sayuni. Zaburi 122:1 "Nalifurahi pamoja nao walioniambia, Twende nyumbani kwa Bwana, Miguu yetu imesimama malangoni mwako, Yerusalemu."

Nilipokuwa nikijiandaa kwa hili, nilikuwa nikiosha vyombo hivi juzi. Nami nikatazama juu na mke wangu, tulinunua bamba hili la Kiarmenia ambalo lilitengenezwa

tulipokuwa Yerusalemu. Tuliishi Yerusalemu nyuma katika miaka ya sabini, sio miaka ya sabini BK, lakini hata hivyo, ilikuwa ni muda mrefu uliopita. Na tunayo haya, imeandikwa kwa Kiebrania, “Ikiwa nikikusahau wewe, Yerusalemu, naomba niusahau mkono wangu wa kuume.” Sawa. Na hivyo, Yerusalemu ni muhimu sana katika kitabu cha Zaburi, kweli ililenga huko.

Isaya 40:28 Isaya amwambia Koreshi, Yeye amwambiaye Koreshi, Ndiye mchungaji wangu, Mungu asemaye na mfalme Koreshi, Mwajemi, na atatimiza yote niyapendayo; atauambia Yerusalemu, Na ujengwe upya, na juu ya hekalu, msingi wake na kuwekwa. Na hivyo, Koreshi ndiye atakayefadhili, Ezra atajenga upya hekalu la pili na kadhalika.

Inafurahisha wanapojenga upya hekalu la pili. Sasa Sulemani anajenga, kwanza ni maskani, iko kwenye hema. Na kisha kimsingi Sulemani anajenga hekalu. Hekalu linakuja kwa miaka mia kadhaa na kuharibiwa na Wababiloni. Wanaenda Babeli kwa miaka 70 wanaporudi pamoja na Ezra na Nehemia na watu hao, wanajenga upya hekalu. Lakini hekalu sasa likilinganishwa na hekalu zuri sana la Sulemani, kuna baadhi ya watu ambao wangeweza kulikumbuka, lakini wengi wa makuhani na Walawi wakubwa na vichwa vyao vya familia waliokuwa wameona hekalu la kwanza walilia kwa sauti kubwa walipoona msingi wa hekalu hilo ukiwekwa huku wengine wengi wakipiga kelele kwa shangwe. Kwa hivyo, vijana walikuwa wakisema, vema, tuliweka tu msingi wa hekalu na wote wanasukumwa. Na baadhi ya wazee wakaitazama na kusema, jamani, si kitu ikilinganishwa na aliyokuwa nayo Sulemani. Na hatimaye, Yesu atakuja katika hekalu hilo la pili.

Sasa Herode, bila shaka, kabla ya wakati wa Kristo atatumia miaka mingi kujenga upya na kufanya hekalu la pili liwe lenye fahari. Na Yesu atakuja katika aina hiyo ya muundo wa Herode, lakini litakuwa hekalu la pili. Kwa hiyo wazee wa Wayahudi waliendelea kujenga na kufanikiwa kwa kuhubiri habari za nabii Hagai na Zekaria, mzao wa Idu .

Wakamaliza kujenga hekalu sawasawa na amri ya Mungu wa Israeli, kanuni za Koreshi, Dario, Artashasta, wafalme wa Uajemi. Tena, Koreshi, Dario, Artashasta, wafalme wa Uajemi. Hakuna majina ya aina hizo yanayotajwa hata kidogo katika kitabu cha Mithali.

Hakuna kutajwa kwa hekalu. Hakuna kutajwa kwa mafanikio makubwa zaidi ya Sulemani. Mithali ni tofauti.

Taasisi. Hii ni namba sita. Taasisi hazijatajwa katika Methali.

Vipi kuhusu makuhani, manabii, na waamuzi? Makuhani na manabii wanatajwa katika maandiko yote, sio neno lolote katika kitabu cha Mithali. Lengo ni juu ya wafalme na wafalme kupata kutajwa kwa majina mahali pengine. Wafalme wanazungumziwa katika Mithali.

Mithali 1:1 Sulemani, mwana wa Daudi. Mithali 10:1. Hizi ndizo Mithali za Sulemani. Mithali 25:1. Hivi vyote ni vyeo.

Hizi ndizo Mithali za Sulemani. Watu wa Hezekia wakayanakili. Kwa hiyo kuna wafalme waliotajwa na mfalme Lemueli, mama anayemfundisha mfalme Lemueli.

Lakini ingawa hayo yote ni vyeo, inapoelezea mambo na inazungumza kuhusu wafalme na Mithali, hakuna hata mmoja wao anayetajwa kwa jina. Hakuna mafanikio au matatizo yao yanayotajwa. Huwezi kupata Ahabu au Yezebeli katika kitabu cha Mithali.

Badala yake, hakuna kutajwa kwa makuhani. Hebu tuanze na hilo. Katika kitabu cha Mwanzo, inamtaja Melkizedeki, ambaye alikuwa mfalme wa Salemu, aliletewa mkate na divai. Alikuwa kuhani wa Mungu aliye juu. Alikuwa kuhani. Alikuwa kuhani na mfalme, Melkizedeki, aina hii ya sura ya ajabu kutoka Mwanzo 14:18.

Walawi 1:7 wana wa Haruni, kuhani aliyeweka moto juu ya madhabahu na kupanga kuni juu ya moto. Yoshua 21:13. Hivyo, wazao wa Haruni, kuhani. Kwa hiyo Haruni ndiye kuhani. Haitaji makuhani katika kitabu cha Mithali. Sifuri. Hakuna kutajwa kwa makuhani. Zaburi 99:6, "Musa na Haruni walikuwa miongoni mwa makuhani wake." Hapa Musa anawekwa kama kuhani. Bila shaka, aliainishwa kama nabii pia. Samweli alikuwa miongoni mwa wale walioliitia jina lake. Walimwita Bwana naye akawajibu. Eliezeri, mwana wa Haruni, aliyechukua nafasi baada ya Haruni, Hesabu 3:32. "Na kiongozi mkuu wa Walawi alikuwa Eliezeri, mwana wa Haruni, kuhani.

Abiathari, Daudi atakuwa na kuhani huyu rafiki katika 1 Samweli 23:9. Daudi alipojua kwamba Sauli alikuwa akipanga njama dhidi yake, akamwambia Abiathari, kuhani, alete hiyo naivera. Na Daudi anaenda kushauriana na Bwana kupitia naivera hii ambayo kuhani huva. Na ni kama fulana na kadhalika. Kwa hiyo Abiathari, kuhani, Daudi alichomekwa mle. Yereimia, 1:1 maneno ya Yereimia, mwana wa Hilikia, mmoja wa makuhani wa Anatothi katika eneo la Benyamini.

Kwa hiyo kutajwa kwa makuhani, hao wote wanaitwa makuhani. Haruni, Eliezeri, Hilikia, Melkizedeki, hao walioitwa, Abiathari, Ahimeleki, hao ni makuhani. Wametajwa katika Agano la Kale.

Hakuna hata mmoja wao aliyetajwa, au makuhani wametajwa katika Mithali. Halafu mara nyingi makuhani wanarejelewa tu kwa ujumla. Kutoka 19:6, ni mstari mzuri sana. Inasema, "Nanyi mtakuwa kwangu ufalme wa makuhani; ninyi Wayahudi mtakuwa, mkitoka Misri sasa, nitakufanya ufalme wa makuhani, na taifa takatifu. Haya ndiyo maneno utakayowaambia wana wa Israeli. "

Mambo ya Walawi 22:15, makuhani hawapaswi kuzinajisi sadaka takatifu za Waisraeli wanaomtolea Mwenyezi-Mungu. Makuhani watakuwa juu ya ibada na desturi za dhabihu na sikukuu. Tena, dhabihu ni kazi ya ukuhani.

Makuhani wanaohusishwa na hilo hawatajwi kamwe katika Mithali. Kwa hiyo, watu walipovunja kambi ili kuvuka Yordani, makuhani waliobeba sanduku la agano waliwatangulia. Kwa hiyo, wanapovuka Mto Yordani, kama tulivyotaja, makuhani wanabeba sanduku. Makuhani wanapopanda, miguu yao yafika kwenye Mto Yordani, na Mto Yordani unakauka na kukatiliwa mbali kutoka juu.

1 Samweli 22:18 Ndipo mfalme akamwamuru Doegi, wewe geuka uwapige makuhani. Kwa hiyo, Doegi akageuka na kuwapiga. Kwa hiyo, hapa ndipo Sauli na chuki yake kwa Daudi kimsingi wanafanya makuhani wa Nobu kuuawa na Doegi Mwedomi. Waedomu hawana wasiwasi juu ya kuwaua Wayahudi. Wanafanya hivyo mara kwa mara katika maandiko na Doegi anawaua makuhani wa Nobu kwa utaratibu wa Sauli.

2 Samweli 19:11 Mfalme Daudi akatuma ujumbe kwa Sadoki na Abiathari, makuhani. Kwa hiyo Sadoki na Abiathari walikuwa aina ya makuhani wa Daudi na anatuma ujumbe kwa njia hiyo.

Ezra 2:70 makuhani, Walawi, wanamuziki, mabawabu na watumishi wa hekaluni wakakaa katika miji yao.

Makuhani na Walawi hawatajwi kamwe katika Mithali.

Yeremia 2:8 “Makuhani hawakuuliza, yuko wapi Bwana? Makuhani hawakuuliza, yuko wapi Bwana? Na hivyo, Yeremia anawahukumu. Sasa Yeremia anaunganishwa na makuhani wa Anathothi. Analaani makuhani pia.

Makuhani hawatajwi kamwe katika kitabu cha Mithali. Mithali ni tofauti.

Vipi kuhusu manabii? Manabii waliotajwa na wasiotajwa, walioitwa manabii. Haruni alikuwa kweli kama nabii wa Musa. Kutoka 7:1, “Bwana akamwambia Musa, Tazama, nimekufanya wewe kuwa kama Mungu kwa Farao, na Haruni ndugu yako atakuwa nabii wako. Mungu anazungumza na nabii na nabii anazungumza na mfalme.

Kwa hiyo sasa Musa atakuwa kama Mungu. Atazungumza na Haruni na Haruni atazungumza na Farao. Kwa hiyo, Haruni ni kama nabii kwa njia hiyo Haruni analeta ujumbe kutoka kwa Musa kwa mfalme Farao.

Na hiyo ndiyo ilikuwa mpangilio. Kwa hiyo, Haruni atakuwa nabii wako. Musa alisema hawezi kusema. Na Mungu anasema, Haruni anaweza kuongea vizuri sana. Tutamruhusu afanye. Yeye ni nabii wako.

Miriamu, Kut 15:20 . Hapa una mwanamke anayeitwa nabii. “Ndipo Miriamu nabii, dada yake Haruni, akatwaa tari mkononi mwake” na kisha anatoa wimbo wa Miriamu, kwa hakika anaandika sehemu ya Maandiko katika Kutoka 15 pale.

Waamuzi 4:4. “Basi Debora, nabii, mke wa Lapidoti, alikuwa akiwaongoza Israeli wakati ule.” Kwa hiyo hapa Debora, mwanamke mwingine, yeye ni nabii.” Hulda alikuwa nabii mwingine baadaye katika wakati wa Isaya.

Kwa hiyo, kulikuwa na manabii wanawake ambao walinena neno la Mungu. Hayo yamo katika Agano la Kale na tumekupa baadhi ya marejeo hapo.

1 Samweli 10:11 wale wote waliomjua hapo kwanza walipomwona akitabiri pamoja na manabii, Sauli alishikwa na roho ya Mungu juu yake, naye akashtuka. Wanaulizana, Ni nini hiki kilichompata Sauli mwana wa Kishi? “Je, Sauli ni miongoni mwa manabii?” Na hivyo, hii inakuwa kama mithali karibu, "Je, Sauli ni miongoni mwa manabii?" Kwa sababu alikuwa na uhusiano na Roho kuna mijadala mbalimbali juu ya hilo. 2 Samweli 7:2 “Akamwambia nabii Nathani, Tazama, mimi ninakaa katika nyumba ya mierezi, na sanduku la Mungu liko hemani. Daudi anasema nataka kumjengea Mungu nyumba. Nataka kujenga hekalu. Nataka kumjengea Mungu nyumba. Naye anamwita Nathani nabii. Anasema, hey, Nathan, hii ni sawa? Nitaenda kumjengea Mungu nyumba. Nathan anasema, hey, chukua. Na Mungu anajitokeza. Nathan, sikukuambia useme hivyo. Daudi si wa kunijengea nyumba. Na kisha Mungu anaigeuza. Hili ni katika, naam, 2 Samweli 7. Hili ni agano la Daudi. Mungu anasema, Nathani, Daudi hatanijengea nyumba ambayo ni hekalu. Nitamjengea nyumba ambayo ni nasaba. Nitamjengea nyumba ya ukoo na wazao wa Daudi watatawala juu ya Israeli milele. Na hilo ndilo agano la Daudi, ahadi ya Daudi. Na ndio maana Yesu yuko katika ukoo wa Daudi, atawale Israeli milele.

1 Wafalme 1:34 Kuhani Sadoki na Nathani nabii wanampaka mafuta Sulemani awe mfalme wa Israeli. Kwa hiyo, wakati Sulemani alipokuwa akija, kulikuwa na mzozo fulani na ndugu wa Adonia. Kuhani Sadoki na nabii Nathani wakamtia mafuta Sulemani. Na kisha anapandishwa juu ya punda wa kifalme wa Daudi, akaingia mjini na kila mtu anasema, hoi kwa mfalme. Na kisha Adonia, ana matatizo fulani. Hata hivyo, 1 Wafalme 18:36, wakati wa kutoa dhabihu, nabii Eliya alisonga mbele na kuomba, Bwana, Mungu wa Ibrahimu, na Isaka, na Yakobo, au samahani, Mungu wa Ibrahimu, na Isaka, na Israeli. Na ijulikane leo kwamba wewe ndiwe Mungu wa Israeli na kwamba mimi ni mtumishi wako na kwamba nimefanya mambo haya yote kwa amri yako. Na hivyo, Eliya ni mmoja wa manabii wakuu wa Agano la Kale. Na kwa hakika, Yohana Mbatizaji atakuja katika roho na nguvu za Eliya.

Na mwisho wa kitabu cha Agano la Kale, nafikiri ni katika Malaki, wanamtazamia Eliya aje kabla Masihi mkuu hajaja. Na hivyo Yohana Mbatizaji atajaza jukumu hilo na Eliya. Hata hivyo, mambo mengi yanaendelea pale na Eliya.

2 Wafalme 9, unampata Elisha anayemfuata Eliya. Nabii Elisha akamwita mwanamume kutoka katika kundi la manabii na kumwambia, na Elisha akamwambia mambo fulani ya kufanya.

2 Wafalme 19:2, “Akamtuma msimamizi wa ikulu, Shevu, katibu mwingine na wakuu wa makuhani wote waliovaa nguo za magunia kwa nabii Isaya, mwana wa Amози. Na kwa hiyo, Isaya anatajwa katika vitabu vya historia.” Ezra sura ya tano, mstari wa kwanza, sasa nabii Hagai, nabii Zekaria, mzao wa Edu katika Yuda, nabii Hagai alitoa unabii kwa Yuda na Yerusalemu. na huyu ni Ezra katika sehemu ya kihistoria inayowataja manabii hawa wawili Hakuna manabii katika kitabu cha Mithali, sufuri.

Yeremia 20:2 BHN - Nabii Yeremia, aliamuru nabii Yeremia apigwe na kutiwa minyororo kwenye lango la juu la Benyamini kwenye hekalu la Mwenyezi-Mungu. Kwa hiyo, Yeremia anapata kipigo cha lami kutoka kwake katika sura ya 20. Analalamika katika sura ya 22, anasema, Mungu, kila ninenapo neno lako, napigwa. Sipendi hii. Na kwa hivyo, Yeremia, unapata mambo yanayoendelea huko. Ni kitabu cha kuvutia, kitabu cha kuvutia sana. Gary Yates amefanya mihadhara 30 kwenye kitabu cha Yeremia. Ikiwa una nia, ziko kwenye YouTube na pia zinapatikana bila malipo katika biblicalelearning.org. Yeremia 29:29 Lakini kuhani Sefania alisoma barua kwa nabii Yeremia. Kwa hivyo, huyu hapa Yeremia akiitwa nabii.

Kwa hiyo hao wote wanaitwa manabii, Isaya, Yeremia, manabii mbalimbali, na Hosea. Manabii hawa wote wanaitwa. Sasa kuna pia manabii wasio na majina. Hapa ndipo inarejelea tu nabii kwa ujumla. Kumbukumbu la Torati 13:2, ni mstari maarufu. “Na ikitukia hiyo ishara au ajabu iliyonenwa, ikiwa ni kwamba nabii atoa unabii, nayo ikawa kweli, na nabii na nabii wa kunukuu,” kwa hakika, neno nabii linasema, “na tufuate miungu mingine, miungu msiyojua na tuiabudu.” Ndipo unajua, jamaa huyo ni nabii wa uongo. Hata akifanya muujiza, kama akisema, fuata miungu mingine, yeye ni nabii wa uongo. Kumbukumbu la Torati 13.2.

1 Samweli 9:9, ni kifungu kingine maarufu. Zamani katika Israeli, 1 Samweli 9:9, kama mtu akienda kuuliza kwa Mungu, wangesema, Njoo, twende kwa mwonaji, roeh ; kwa maana wanevi wa siku hizi, nabii wa siku hizi walikuwa wakiitwa mwonaji. Kwa hivyo, kwa maneno mengine, kifungu hiki hapa kinasimulia mabadiliko ya lugha kati ya, tulikuwa tukiwaita waonaji hawa. Sasa tunaita mwonaji au roeh , anaona, anaona maono. Sasa tunawaita manabii na nevi'im . Na kwa hivyo hata hivyo, inaelezea hatua hii ya kilugha kutoka kwa mwonaji hadi nabii katika 1 Samweli 9:9.

Hakuna kutajwa kwa mwonaji au nabii katika kitabu cha Mithali.

2 Wafalme 17:13 BHN - Mwenyezi-Mungu aliwaonya Israeli na Yuda kwa njia ya manabii na waonaji wake wote, mgeuke na kuziacha njia zenu mbaya, mshike amri

na amri zangu kama sheria yote niliyowaamuru babu zenu kuitii, niliyowapa watumishi wangu manabii.

Sasa huu ni msemu. Kuna kijana anayeitwa Young ambaye aliwahi kufanya kazi katika Seminari ya Westminster. Amepita sasa, lakini aliandika kitabu, Watumishi Wangu, Manabii kilikuwa ni kitabu chake, ni kitabu bora sana juu ya manabii.

Watumishi wangu, manabii, 2Fal 17:13. Yeremia 23:39 BHN - Ikiwa nabii au kuhani au mtu ye yote atadai kwamba ujumbe huo ni wa Mwenyezi-Mungu, nitawaadhibu katika nyumba yao. Kwa hiyo, manabii na makuhani wametajwa katika Yeremia. Yeremia 29:19 kwa maana hawakusikiliza maneno yangu, asema BWANA. Maneno niliyotuma kwao tena na tena kwa watumishi wangu, manabii, na watumishi wangu, manabii, na ninyi waliohamishwa, hamkuyasikiliza, asema Bwana. Kwa hiyo, Mungu asema, nilikuonya tena na tena. Nilituma watumishi wangu, manabii. Ulifanya nini? Umempiga Yeremia.

Unamweka kwenye tanki la maji taka kwa siku tatu. Ilikuwa mbaya sana. Zekaria 1:6 lakini maneno yangu na sheria zangu, nilizowaamuru watumishi wangu, manabii, hazikuwapata baba zenu. Hii ni, mamia ya miaka baadaye, watumishi wangu, manabii bado wanatumika.

Hakuna manabii wanaotajwa katika kitabu cha Mithali. Mithali ni tofauti.

Sasa huyu hapa mwingine. Namba saba, hakuna, "Bwana asema hivi," Kohol amar Yahweh. Hakuna, "Bwana asema hivi" katika Mithali. Hakuna ndoto za kimungu katika kitabu cha Mithali--hakuna ndoto za kimungu. Hakuna, "Bwana asema hivi" katika kitabu cha Mithali.

Ndoto, ndoto zilitokea katika Agano la Kale. Abimeleki, kumbuka Ibrahimu anaenda kusema, anakuja kwa Abimeleki Mfilisti na kusema, Sara ni dada yangu. Hakutaka kuumia. Anasema Sarah ni dada yangu. Ndipo Abimeleki akasema, Haya, nitampeleka Sara kwenye nyumba yangu ya wanawake. Yeye ni mfalme wa Wafilisti, Abimeleki, huko nyuma katika sura ya 12, nafikiri juu ya Mwanzo. Na hata hivyo, na Mungu akamjia Abimeleki katika ndoto na kusema, weka mikono yako mbali na mwanamke huyo. Unamgusa, wewe ni mtu aliyekufa. Basi, Abimeleki akatoka na kusema, Ibrahimu, ni nini hii? Unajua, ninapata ndoto hii kutoka kwa Mungu akiniambia, yeye ni mke wako. Na hivyo kimsingi Mungu alimwonya Abimeleki kupitia ndoto.

Danieli, bila shaka, ana ndoto.

Ngazi ya Yakobo ambapo Yakobo anainama na kwenda akimkimbia Esau ndugu yake. Alimhadaa Isaka baba yake na basi hana budi kukimbia kwa sababu Esau anajaribu kumuua, akitaka kumuua. Kwa hiyo, anakimbilia Betheli, nyumba ya Mungu. Anajilaza juu ya mwamba na ana ndoto hii ya ngazi hii ya kupanda mbinguni au hata

hivyo unataka kuwa na picha hii na malaika wakipanda juu na kushuka juu yake. Na hapa ni katika Betheli, nyumba ya Mungu, mahali Betheli. Na ni ndoto yake basi kwamba ana ndoto yake. Na kisha anarudi mahali hapo miaka mingi baadaye na anarudi Betheli ambako alikuwa na ndoto hii ya asili, ngazi ya Yakobo, kama tunavyoiita.

Ya Yusufu, bila shaka, alijulikana kwa ndoto zake na kaka yake na ndugu zake wakimsujudia. Farao basi katika sura ya 41, mstari wa 15 akamwambia Yusufu, Nimeota ndoto, wala hakuna awezaye kuifasiri, lakini nimesikia ikisemwa juu yako ya kwamba waweza kusikia ndoto na kuifasiri. Kwa hiyo, Yosefu anafasiri ndoto ya Farao. Alikuwa na ng'ombe saba wanono na ng'ombe saba waliokonda. Ng'ombe wanono huwakilisha nyakati za kushiba, na ng'ombe waliokonda huwakilisha njaa. Kwa hivyo, tunahitaji, utakuwa na miaka mingi ya wingi. Tunahitaji kuhifadhi vitu. Kwa hiyo, njaa inapopiga na kwa hakika, njaa inapiga miaka saba ya shibe, miaka saba ya njaa, Yosefu ahesabu, anaota ndoto na Yusufu anafasiri ndoto.

Daniel ni kama Yusufu. Kuna jambo zima, lakini kulinganisha kuvutia kati ya Joseph na Daniel. Danieli yuko wakati wa Babeli. Hii ni mamia na mamia ya miaka baadaye. Ndipo Danieli, Arioko akampeleka Danieli kwa mfalme mara, akasema, Nimemwona mtu miongoni mwa watu wa uhamisho wa Yuda, awezaye kumweleza mfalme maana ya ndoto zake. Basi, Danieli akaingia kwa mfalme na kusema, Ee mtu, mfalme ndivyo alivyo, ndoto yako ndiyo hii. Na anaelezea ndoto. Danieli alikuwa akieleza ndoto. Yusufu anaeleza ndoto.

Maneno ya Musa katika Hesabu 12:6, Mungu anasema, “Sikilizeni maneno yangu, anapokuwa nabii kati yenu, mimi, Bwana, hujifunua kwao kwa maono, na kusema nao katika ndoto. Mungu alizungumzaje na manabii wake? Anazungumza nao. Ninajidhihirisha kwake katika maono. Wakati mtu yuko macho na ana maono akiwa macho, huyo angekuwa Sauli.

Je, unamkumbuka Sauli wa Tarso alipoangushwa na kuona ujumbe kutoka kwa Yesu? Hayo ni maono anapokuwa macho kisha huota wakiwa wamelala. Na hiyo hutokea katika ndoto. Mungu anasema nafanya maono na ndoto pamoja na nabii wangu, lakini sivyo ninavyofanya kazi na Musa. Pamoja na Musa, ninazungumza naye uso kwa uso. Na tu akionyesha kwamba Musa kweli uhusiano maalum na Mungu. Hesabu 12:6, kuna mgogoro fulani na Miriamu wakati huo. Tusifanye hivyo.

Kumbukumbu la Torati 13:1 BHN - Ikiwa nabii au mtu anayetabiri kwa ndoto atatokea kati yenu na kutangaza ishara au ajabu, basi nabii atakuwa na ishara au ajabu. 1 Samweli 28:6, aliuliza kwa Bwana, lakini Bwana hakumjibu kwa ndoto, wala kwa Urimu. Urimu ilikuwa sehemu ya mfuko wa kifua. Tusiingie kwenye hilo. Lakini Urimu na kushauriana na Urimu na Mungu angewaambia majibu. Ndiyo, hapana, au hapana jibu au kupitia manabii. Kisha Sauli anaishia kwenda kwa mchawi wa Endori. Naye Sauli akamwambia yule mchawi wa Endori, tunapaswa kupigana na Wafilisti

kesho. Nini kitatokea jamani? Na ghafla Samweli akaja na kusema, Sauli, utakuwa pamoja nami kesho. Sauli anasema, ndio, nitakuwa pamoja na Samweli kesho. Hiyo ni nzuri. Loo, Samweli amekufa. Nadhani. Sawa. Vema, hilo halikwenda vizuri sana kwa Sauli. Sipaswi kutania namna hiyo. Anaishia kufa katika kipindi kijacho katika vita vyake dhidi ya Wafilisti kama alivyofanya Yonathani, mwanawe.

Sasa, Yeremia 23 ni hukumu ya manabii wa uongo. Hakika mimi ni kinyume na wale wanaotabiri ndoto za uongo. Kwa hiyo hapa una unabii na ndoto za uongo, tena, ndoto zinazotokea.

Hakuna ndoto za kinabii katika Mithali bado tunazipata katika Agano la Kale. Mithali ni tofauti.

Bwana asema hivi , Kol Amari Bwana.

Kutoka 7:17, Bwana asema hivi, kwa hili mtajua ya kuwa mimi ndimi Bwana. Kwa fimbo iliyo mkononi mwangu, nitayapiga maji ya Mto Nile nayo yatabadilika kuwa damu. Kwa hili, hivi ndivyo asemavyo Bwana. Kutoka (Exodus) 10:3 Musa na Haruni wakamwendea Farao, wakamwambia, Bwana asema hivi, Mungu wa Waebrania. Hivi ndivyo asemavyo Bwana.

Tena, hakuna kati ya hayo katika Mithali.

Yoshua sura ya 24:2 Yoshua akawaambia watu wote, Bwana asema hivi, Mungu wa Israeli. Na hivyo, Yoshua anafuata.

1 Samweli 2:27 Basi huyo mtu wa Mungu akamwendea Eli, akamwambia, Bwana asema hivi. 2 Samweli 7:5, Nenda ukamwambie mtumishi wangu Daudi, Bwana asema hivi. Wewe ndiye wa kunijengea nyumba? Nathan akizungumza.

1 Wafalme 13:21 akamlilia mtu wa Mungu aliyetoka Yuda, nabii kutoka Yuda. Hivi ndivyo asemavyo Bwana. Umeliasi neno la BWANA na hukuishika amri ya BWANA, Mungu wako, aliyokupa.

Na hivyo, nabii kimsingi alitangaza ukiukaji agano kwamba mfalme alikuwa messing up na kwenda kinyume na kile Mungu aliamuru. Kwa hiyo, 2 Wafalme 1:16, akamwambia mfalme, hivi ndivyo asemavyo Bwana. Ni kwa sababu hakuna Mungu katika Israeli kwamba wewe kushauriana. Umetuma wajumbe kushauriana na Beelzebuli, Mungu wa Ekroni, Mungu wa Ekroni, Mfilisti, Ekroni. Kwa hiyo, manabii, tena, mnakiuka neno la Mungu. Unaifuata miungu hii mingine.

Manabii wanajitokeza na kuita upuuzi wa mfalme. Isaya 10:24 , kwa hiyo, hivi ndivyo asemavyo Bwana. Asema Bwana Mwenye Nguvu Zote, Enyi watu wangu wakaa Sayuni, msiwaogope Waashuri.

Kwa hiyo, anatuambia maneno ya faraja, faraja kwa watu wake. Hivi ndivyo asemavyo Bwana. Isaya 42:5, Muumba wa mbingu anayezitandaza.

Hivi ndivyo Bwana asemavyo tena. Yeremia 2:5, hivi ndivyo asemavyo Bwana. Wazee wenu walipata kosa gani kwangu hata walipotea mbali nami? Walifuata masanamu yasiyofaa na wao wenyewe wakawa hawana thamani.

Na hivyo, hakuna ndoto katika Mithali. Hakuna, ndivyo asemavyo Bwana katika kitabu cha Mithali kama ilivyo kila mahali katika Agano la Kale.

Nambari ya nane, hii inakwenda kwa muda mrefu, lakini samahani. Hakuna theophanies, kuonekana kwa Mungu, malaika au malaika wa Bwana kuonekana au miujiza kwa jambo hilo, ambayo hupatikana mara nyingi katika Agano la Kale, lakini si katika Mithali hata kidogo. Kwa hiyo, Mithali ni tofauti. Theophanies, Mwanzo 19:1, hawa malaika wawili wanajitokeza. Sarah anawalisha. Anazungumza kuhusu Isaka. Anacheka na malaika wanainuka na kutazama chini kuelekea Sodoma. Wanaelekea Sodoma na wale malaika wawili wanafika Sodoma jioni Lutu alikuwa ameketi kwenye lango la jiji na akawaona. Akainuka kukutana nao na kuinama kifudifudi chini. Malaika hawa wawili, inaonekana kuonekana kwa malaika au malaika wa Bwana, na wanavuta moshi Sodoma.

Mwanzo 32:30 Yakobo akapaita mahali pale Penieli. Penieli inamaanisha uso, Penieli, Mungu. Ilikuwa ni kwa sababu nilimwona Mungu uso kwa uso na bado maisha yangu yaliokolewa.

Kwa hiyo, anashindana na malaika huyu usiku na anatambua kwamba malaika anagusa nyonga yake, anaiweka nje na anagundua kuwa anashindana na Mungu. Kwa hiyo, anapaita mahali pa uso wa Mungu. Na hilo lingekuwa lingine la haya, thiofani.

Musa na kijiti kinachowaka moto, malaika wa Bwana akamtokea. Na Bwana alipoona, je! ni malaika wa Bwana au Bwana? Zote mbili zimerejelewa hapo. Alipoona kwamba amekwenda kutazama, Mwenyezi-Mungu akamwita kutoka kwenye kile kijiti, Musa, Musa.

Musa akasema, Mimi hapa. Kichaka kinachowaka moto, Kutoka 3. Kutoka 13:21, wakati wa mchana, Bwana aliwatangulia katika nguzo ya wingu ili kuwaongoza katika njia yao. Na wakati wa usiku, nguzo ya moto iliwapa mwanga ili waweze kusafiri mchana au usiku. Kwa hiyo, nguzo ya wingu, Mungu anajidhihirisha kwa Israeli na kuwaongoza Israeli kupitia jangwa na vitu vingine, na nguzo ya moto wakati wa usiku ili kuwaongoza. Na hizo ni thiofani, kuonekana kwa Mungu. Kuna Maandiko, lakini hakuna hata moja ya hayo katika Mithali.

Kumbukumbu la Torati (Deuteronomy) 31:15 Bwana akatokea kwenye hema katika nguzo ya wingu. Kwa hiyo, kuna maskani na ndani ya hema, nguzo ya wingu iko pale. Ni kuonekana kwa Mungu.

Nehemia 9:12 ukawaongoza mchana kwa nguzo ya wingu na usiku nguzo ya moto. Huyu ni Nehemia maelfu ya miaka baadaye, au mengi, mamia mengi ya miaka baadaye, akiwapa mwanga katika njia yao. Zaburi 99, mstari wa 7 pia kumbukumbu, alizungumza nao kutoka katika nguzo ya wingu. Alizishika amri zake na hukumu zake. Aliwapa.

1 Wafalme 8:11, makuhani hawakuweza kufanya. Sulemani anajenga hekalu na walipoweka wakfu hekalu, makuhani hawakuweza kufanya huduma yao kwa sababu wingu kwa ajili ya utukufu wa Bwana lilijaza hekalu na makuhani hawakuweza kuingia humo. Wafalme wa Kwanza 9:2 na 3, Bwana akamtokea, Sulemani, mara ya pili alipomtokea huko Gibeoni mara ya kwanza. Bwana akamwambia, Nimesikia maombi yako na dua uliyoomba mbele yangu. Nami nimeliweka wakfu hekalu hili ulilolijenga kwa kuweka jina langu humo milele. Macho yangu na moyo wangu vitakuwa hapo kila wakati. Akizungumzia hekalu hili ambalo Sulemani alikuwa amejenga.

Hekalu halijatajwa kamwe, kuonekana kwa Mungu hakutajwa kamwe katika kitabu cha Mithali. Malaika, tumeona malaika, malaika wa Bwana katika Kutoka 3:2, hapo malaika Bwana alimtokea katika miali ya moto.

Sasa anaposema kweli, inasema Bwana alinena. Malaika huyu wa Bwana mara nyingi anajitambulisha na Mungu mwenyewe. Musa akaona katika kile kijiti kinawaka moto, lakini hakikuteketea.

Hapa kuna moja ambayo inafurahisha. Hesabu 22:23, na punda, hivyo Balaamu anaitwa kuwalaani Israeli. Kwa hiyo, Balaamu anapanda punda wake mdogo akipanda na punda huyo anamwona malaika wa Bwana amesimama njiani akiwa na upanga mkononi mwake ameuchomoa na kugeuka nje ya njia shambani na Ibrahimu akampiga au Balaamu akampiga ili kumrudisha njiani. Kwa hiyo, punda anaona kile ambacho mwonaji, Balaamu ambaye alikuwa nabii haoni. Punda huona kile mwonaji hawezi kuona. Kwa hiyo, Balaamu haoni malaika wa Bwana, punda anaona. Halafu punda atasema, jamani, unanipiga nini mara tatu hizi? Punda atapata tabu sana na Balaamu. Balaamu anasema, kama ningekuwa na upanga, ningekuuu sasa hivi. Na malaika amesimama mbele yake, ana upanga, na kusema, Loo, Balaamu, umekosa upanga? Ni kama punda wako alikuwa sahihi. Alikuwa na akili zaidi kuliko wewe Balaamu. Afadhali useme neno la Mungu. Ni bora usifuate pesa. Afadhali useme ukweli na hutakuwa unailaani Israeli. Utakuwa unawabariki. Lakini Balaamu alifikiria njia nyingine.

Yeye ni aina ya Yuda wa Agano la Kale. Lakini hata hivyo, malaika wa Bwana anatokea na inatajwa mara kwa mara katika Agano la Kale. Haijatajwa hata kidogo katika kitabu cha Mithali.

Hata katika Zaburi 34:7, malaika wa Bwana hufanya kituo akiwazunguka wamchao na kuwaokoa. Zekaria 3:1, kisha akanionyesha Yoshua, kuhani mkuu, amesimama mbele ya malaika wa Bwana, na Shetani amesimama upande wake wa kuume ili kumshitaki.

Katika Mithali, hakuna theophanies, hakuna malaika, hakuna malaika wa Bwana.

Miujiza, Sodoma na Gomora, kutoka Misri na mapigo, mapigo katika Misri, Nile kugeuka kuwa damu, mambo yote yaliyotokea huko, kifo cha wazaliwa wa kwanza na sherehe ya Pasaka, kuvuka Bahari ya Shamu na Kutoka sura ya 6 hadi 15. Miujiza mingi, mana, sura ya 16, Mungu akisababisha mkate wa mwitu na malaika kushuka chini kutoka mbinguni na malaika wa malaika. mana, maji kutoka katika mwamba katika Kutoka 17. Musa anapiga mwamba na maji yanatoka na kuongezeka, watu walipata maji katikati ya jangwa.

Na kugawanyika kwa Mto Yordani, Yoshua 4, Mto Yordani ukaacha kushuka chini. Makuhani huvuka kwenye ardhi kavu. Kisha hizi ndizo kuta za Yeriko, baada ya wao kuvuka Mto Yordani. Wanakaa huko Gilgali kwa muda. Mungu anawaagiza na ndipo walipata kutahiriwa kwa sababu hawakuwa wametahiriwa. Kwa hiyo wanaenda Gilgali, wakafanya mambo hayo na kisha wanazunguka Yeriko mara moja kwa siku na mara saba katika siku ya saba.

Kwa njia, mara saba kuzunguka majiji, hiyo inakuambia jinsi jiji la Yeriko lilivyo kubwa. Sio kubwa hivyo. Na kwa hiyo, wanaizunguka mara saba, wanapiga tarumbeta, boom, kuta zinaanguka.

Wanamtoa Rahabu, yule kahaba pamoja na familia yake. Kuta za Yeriko, Yoshua 6; jua likasimama, Yoshua 10. Basi jua likasimama, na mwezi ukasimama, hata taifa la Enza, ambalo wakati huo lilikuwa adui, kama ilivyoandikwa katika kitabu cha Yasheri. Jua lilisimama, haijawahi kuwa siku kama hiyo tangu hapo. Mungu alisikiliza sauti ya mwanadamu. Yoshua 10,

Eliya kwenye Mlima Karmeli. Kwa hiyo, Eliya aliwaita manabii wote wa Baali juu ya Mlima Karmeli na kusema, Mungu anayejibu kwa moto, huyo ndiye ambaye ni Mungu na kadhalika. Kwa hiyo, manabii wa Baali wanacheza huku na huko. Na Eliya anawadhihaki kweli. Hapa ndipo Babeli Bee walianza. Na Eliya anawadhihaki. Na kisha unapaswa kupiga kelele zaidi. Labda yuko nje ya jiji au kusema ukweli kwako, labda yuko kwenye sufuria na hakusikii. Kwa hivyo, piga kelele zaidi na hakuna kinachotokea. Ndipo Eliya anainuka, akaruka, Mungu anakuja, anatuma umeme chini, akauvuta.

Na hata hivyo, muujiza pale kwenye Mlima Karmeli, Wafalme wa kwanza sura ya 18. Naamani chini ya Eliya, Mungu anashuka kwenye Mlima Karmeli, na kufyatua umeme.

Naamani ana ukoma. Na Naamani akaja na ana ukoma na kwenda kumwambia aende akachovye katika Mto Yordani. Na Naamani anasema, jamani, nilipata mito bora zaidi huko kaskazini. Mto Yordani sio mkubwa zaidi kuliko kijito.

Kuwa mkweli kwako, katika maeneo mengi, upana wa wastani wa Mto Yordani ni futi 30. Kina cha wastani ni futi tatu. Sasa katika hatua ya mafuriko, mafuriko ni makubwa, lakini mara nyingi ndivyo Wamarekani wangeita kijito. Nilikulia kwenye Mto Niagara na sio kitu kama Mto Niagara. Lakini kwa vyovyote vile, Naamani, basi kwa vyovyote vile, unakumbuka hadithi pale na ukoma wake uliponywa.

Uhai wa Hezekia waongezwa kwa miaka kadhaa. Na anapofanya hivyo, piga kwenye saa hurudi nyuma na kivuli kinarudi kwenye saa. Uhai wa Hezekia unaokolewa. Senakeribu anaenda kushambulia Yerusalemu na anakuja, na kusumbua katika 2 Wafalme 19 na pia katika kitabu cha Isaya. Anakuja na Senakeribu anasema, ninyi si kitu. Nimeipulizia miungu hii mingine yote. Yerusalemu sio tofauti. Na kwa ghafula Mungu anashuka juu ya askari 180,000. Malaika wa Bwana anafutilia mbali na Senakeribu anarudi nyumbani Ninawi na watoto wake mwenyewe wakamuua. Wakati mbaya kwake.

Danieli na tundu la simba, tena, miujiza. Shadraka, Meshaki na Abednego ndani ya tanuru ya moto. Namaanisha, muujiza baada ya muujiza.

Kuna miujiza sifuri katika Mithali Hakuna theophanies, hakuna ndoto, hakuna malaika, hakuna miujiza, hakuna sifuri katika kitabu cha Mithali. Mithali ni tofauti.

Sasa sehemu ya tisa, hakuna sikukuu katika Mithali. Hakuna sikukuu katika Israeli, hakuna hija, hakuna Shabbat. Haitaji sabato. Haitaji mwaka wa sabato, mwaka wa yubile.

Haijataja kwamba hakuna mikutano ya kusanyiko na maandamano makubwa ya kufunga ambayo yamenyunyizwa katika Agano la Kale, ambayo hayapatikani katika kitabu cha Mithali. Katika majira ya kuchipua, Wayahudi husherehekea Pasaka na kisha Sikukuu ya Maua, Shavuot, ambayo tunaiita Pentekoste, Pentekoste, siku 50. Katika vuli, hizo ni katika chemchemi.

Katika vuli, wanakuwa na Sikukuu ya Baragumu, Sikukuu ya Sukkot, Sikukuu ya Vibanda au Vibanda, na kisha Yom Kippur takatifu zaidi, Siku ya Upatanisho. Na hao ni katika kuanguka. Kwa hiyo, katika majira ya kuchipua, unapovuna ngano yako na shayiri, wana karamu hizo.

Katika msimu wa vuli, unapovuna matunda yako kama zeituni na zabibu na kadhalika, makomamanga, unakuwa na karamu hizo katika anguko. Sabato, Kutoka 20:8, “Ikumbuke siku ya Sabato uitakase.” Mambo ya Walawi 23:3, kuna siku sita ambazo unaweza kufanya kazi yako. Siku ya saba ni siku ya mapumziko ya Sabato, siku ya kusanyiko takatifu. Hutakiwi kufanya kazi yoyote popote unapoishi. Ni Sabato kwa Bwana.

Hesabu 15:32 Waisraeli walipokuwa jangwani, mtu mmoja alionekana akikusanya kuni siku ya Sabato. Sabato, Sabato, Sabato. 2 Wafalme 4:23, kwa nini kumwendea leo? Akauliza, je, si mwandamo wa mwezi au Sabato? Yeremia 17:20, Bwana asema hivi, jihadharini msichukue mzigo siku ya sabato wala kuuleta katika malango ya Yerusalemu.

Hosea 2:11 Nitazikomesha sherehe zao zote, sikukuu zake za mwaka, mwezi mpya, na Sabato zake, sikukuu zake zote zilizoamriwa. Nehemia baada ya uhamisho, Nehemia 10:31, kisha mataifa jirani kuleta bidhaa au nafaka au kuuza siku ya Sabato. Hatutavinunua siku ya Sabato au siku yoyote takatifu.

Na hivyo, Nehemia anaingia katika Sabato, Sabato, Sabato, zilizotajwa katika vipindi vyote vya wakati. Pasaka, Pasaka imetajwa katika sura ya 12 ya Kutoka. Imeandaliwa, Mungu asema, wazaliwa wa kwanza watakufa isipokuwa mtaweka damu juu ya miimo ya mlango na vitu na mnakula mwana-kondoo huyu na kula mboga chungu na matzah, mkate usiotiwa chachu. Na hivyo, Pasaka ni kuanzisha katika Kutoka 12, na uhakika kwamba ni nini kinatokea katika Pasaka ya Bwana. Mambo ya Walawi 23:5 hutaja Pasaka inaanza jioni siku ya 14 ya mwezi wa kwanza. Hesabu 9, hatupaswi kuacha chochote mpaka asubuhi au kuvunja mfupa wake wowote. Wanapaswa kusherehekea Pasaka, lazima wafuate kanuni. Kumbukumbu la Torati 16:2 inataja tena, dhabihu ya Pasaka.

Yoshua 5:10, wako kwenye tambarare za Gilgali na wanasherehekea, nadhani ilikuwa Pasaka ya tatu baada ya kuvuka mto Yordani kabla ya kushambulia Yeriko, walipanda Gilgali. Walitahiriwa, wakafanya Pasaka na mana ikakoma kwa sababu walikuwa katika nchi na hawakuhitaji mana.

Hata hivyo, Mfalme Yosia katika wakati huo, 2 Wafalme 23:21, Mfalme Yosia anasema, msherehekee Bwana Pasaka. Hezekia katika 2 Mambo ya Nyakati 30:1, Hezekia anasema, msherehekee Bwana Pasaka.

Na Ezra baada ya uhamisho, asema, Walawi wakachinja Pasaka kwa ajili ya wahamishwa wote na jamaa zao na makuhani kwa ajili yao wenyewe. Unaweza kuona hata dhabihu ya Pasaka. Hata mpaka leo, ukipanda juu ya Msamaria juu ya Mlima Gerizimu kule, juu tu ya kusini ya mji wa Shekemu, kuna Mlima Gerizimu pale na Wasamaria, kuna, sijui, Wasamaria mia nne au tano huko juu mpaka leo. Na bado

wanasherehekea Pasaka huko. Unaweza kwenda huko na kuona mahali walipochinja kondoo wa Pasaka na kula kondoo wa Pasaka hadi leo.

Kwa hiyo, Pasaka, haijatajwa kamwe katika kitabu cha Mithali. Mithali ni tofauti.

Haitaji Sabato, haitaji sikukuu, haitaji safari za kuhiji, kwenda Yerusalemu, hakuna hata moja ya mambo hayo yaliyotajwa.

Nambari 10, agano, agano la Ibrahimu kwa ajili ya nchi, uzao, kwamba uzao wake utaongezeka kama nyota za mbinguni, kama mchanga wa pwani. Agano na Ibrahimu, nchi, nchi ya ahadi, uzao ungeongezeka na wangekuwa baraka kwa mataifa yote. Haikutajwa, haijatajwa hata kidogo katika Mithali. Agano la Sinai ni mahali ambapo Mungu anaweka sheria, amri 10.

Kutakuwa na uhusiano wa kuvutia kati ya agano la Sinai na Mithali. Na hilo litaangaliwa chini ya somo la mwingiliano wa Mithali na Kumbukumbu la Torati na vifungu vingine hapo. Agano la Daudi halikutajwa katika Mithali.

Agano Jipya, halijatajwa hata kidogo. Mtazamo wa nchi wa sehemu kubwa ya Agano la Kale, wao kuja, kugawanya nchi, kuchukua nchi, kutoa miji fulani kwa Walawi, hakuna ahadi ya nchi na kadhalika. Nchi karibu imetoweka katika kitabu cha Mithali.

Inarejelea ardhi, lakini maana yake ni tofauti na unavyopata katika aina hizi za ahadi madhubuti za ardhi zinazotolewa. Katika agano la Ibrahimu, Mwanzo 12:7, Bwana alimtokea Abram na kumwambia uzao wako, Nitawapa nchi hii. Na hivyo, akajenga madhabahu huko kwa Bwana ambaye alimtokea.

Katika theophany, katika Mwanzo 22:17, hakika nitakubariki na kufanya uzao wako kuwa wengi kama nyota za mbinguni na mchanga wa pwani. Mwanzo 17:5, hukuitwa tena Abram. Jina lako litakuwa Ibrahimu kwa maana nimekuweka wewe baba wa baba wa mataifa mengi. Mwanzo 17:11 mtahiriwa. Itakuwa ishara ya agano. Kati yangu na wewe. Kwa hiyo, tohara inakuwa jambo kubwa kwa watu wa Kiyahudi kama ishara ya agano.

Nchi ya ahadi, tena, haijatajwa katika kitabu cha Mithali. Ardhi inatumika kwa njia tofauti huko.

Agano la Sinai kimsingi ni Amri Kumi na sheria mbalimbali, 615 au sheria zozote zile. Schipper, amefanya kazi nzuri juu ya hermeneutics ya Torati. Inaonyesha Mithali 2 na Kumbukumbu la Torati na utungaji wa Mithali moja hadi tisa. Ni kazi nzuri sana. Anafanya mambo haya ya kuingiliana na baadhi ya amri ambazo zimetolewa katika sheria. Hilo ni somo tofauti.

Tunajaribu kuonyesha sasa hivi kwamba Mithali ni tofauti. Baadaye, tutaonyesha jinsi inavyounganishwa, lakini kwa wakati huu tunajaribu kusema ni tofauti. Tunahitaji kudumisha hilo kwa sababu la sivyo, inaonekana kwangu kwamba watu wanachukua upatanishi huu wa maandishi na kuibana Methali na kuifanya Mithali kuwa tambarare ambapo Mithali ina milima na mabonde haya yote.

Wanajaribu kuifanya bapa na kusema, vema, ni sawa tu na Torati. Hapana, hapana, ni tofauti. Na hivyo ndivyo ninajaribu kusema.

Ni tofauti na inahitaji kusomwa tofauti kwa sababu ni tofauti. Inahitaji kusomwa tofauti. Sasa, ndiyo, kuna tabaka na miunganisho tofauti, mwangwi, na mambo mbalimbali na jinsi inavyounganana na sehemu nyingine za maandiko.

Lakini kwanza, lazima tuseme methali ni tofauti na hiyo ndiyo tunayofanyia kazi sasa. Katika agano la Daudi, Bwana anakuja kwa Daudi na Bwana anatangaza kwako, 2 Samweli 7:11 na baada ya hayo, Bwana mwenyewe atakutengenezea nyumba. Nyumba ikimaanisha nasaba. Daudi anataka kumjengea Mungu hekalu la nyumba. Mungu anasema, hapana, nitakujengea nasaba ya nyumba. Siku zako zitakapotimia, nawe ukapumzike pamoja na baba zako, nitainua uzao wako kuchukua nafasi yako kwa nyama na damu yako mwenyewe. Nami nitauthibitisha ufalme wake. Naye ndiye atakayejenga nyumba kwa jina langu. Na kiti cha enzi cha ufalme wake nitakifanya imara milele. Nyumba yako na ufalme wako vitadumu milele mbele yangu. Kiti chako cha enzi kitathibitishwa milele. Wazao wa Daudi wangeketi kwenye kiti cha enzi kama mfalme.

Methali nyingi za aina ya mfalme zinapatikana katika Mithali, lakini hakuna hata moja inayorejelea agano hili la Daudi. Kwa hiyo, kwa mfano, Mithali inasema hivi, Mithali 22:11, "Apendaye moyo safi na anenaye kwa neema, atakuwa na mfalme rafiki." Mithali 24:21 Mcheni Bwana na mfalme. "Mwanangu, usijiunge na maafisa waasi. Kwa hivyo, unaona jinsi hiyo ni tofauti na Agano la Daudi? Kuna muunganisho fulani hapo, lakini sivyo, sidhani kama unaona tofauti kwanza na tofauti ni kubwa kabla ya kufanya miunganisho. Mithali 16:14, "Ghadhabu ya mfalme ni mjumbe wa mauti, bali mwenye hekima ataituliza.

Agano jipya, Yeremia 31:33-34, ni agano nitakalofanya na watu wa Israeli. Baada ya wakati huo asema BWANA, nitaweka sheria yangu katika nia zao na kuiandika mioyoni mwao. Nami nitakuwa Mungu wao, nao watakuwa watu wangu. Hawatafundishana tena jirani yao, wala hawataambiana wao kwa wao, Mjue Bwana, kwa maana wote watanijua tangu aliye mdogo hata aliye mkuu zaidi, asema Bwana.

Hakuna hata moja katika kitabu cha Mithali.

Sasa wacha nirudi tu nyuma na ninaruka mbele basi kwa sababu tutafanya uwasilishaji mwingine mzima juu ya uingiliano wa maandishi. Lakini unaweza kuona

kwamba pamoja na sheria ya Sinai, kuna ulinganifu fulani, na Mithali inazungumza kuhusu maisha halisi. Kwa hiyo kutakuwa na mambo kama haya, Mithali 23:10, aina ya kufanana na Mithali 22:28, “Usiondoe mpaka wa kale, wala usiingilie shamba la yatima.”

“Usiondoe jiwe la mpaka la kale,” kwa maneno mengine, alama. Kumbukumbu la Torati 27:17 au Kumbukumbu la Torati 19:14 linasema, “Na alaaniwe mtu awaye yote asogezaye jiwe la mpaka la jirani yake, na watu wote waseme, amina. Kwa hiyo, unaweza kuona kuna uwiano kati ya hizi mbili, Mithali na kile kilichosemwa katika Kumbukumbu la Torati. Tutahitaji kuzungumza juu ya hilo baadaye.

Sasa hii inayofuata ni nambari 11 na hii ni kubwa. Katika sehemu kubwa ya Agano la Kale, Mungu analaani ibada ya sanamu. Israeli ina tabia, labda watu wote wana mwelekeo wa kuabudu sanamu. Ibada ya sanamu imeenea kila mahali katika Agano la Kale.

Haijatajwa katika Mithali. Wakati maovu yote yanapotajwa katika kitabu cha Mithali, ibada ya sanamu haitajwi. Mithali ni tofauti.

Sasa tatizo la ibada ya sanamu linazungumziwa. GK Beale ina kitabu, Tunakuwa Tunachoabudu, Theolojia ya Kibiblia ya Ibada ya sanamu. Ni kitabu kizuri sana. Beale anafanya kazi nzuri sana. GK Beale, Tunakuwa Tunachoabudu, Theolojia ya Kibiblia ya Ibada ya Sanamu.

Majina ya Mungu ambayo pengine unaifahamu miungu hii ya kipagani ambayo Israeli waliabudu, unaifahamu. Baadhi ya kubwa ni Baali, Moloki, na Kemoshi. Uliwaabudu kwa kuwatolea watoto wako dhabihu kwa Moloki na Kemoshi.

Ashera, nguzo za Ashera na kadhalika, ni miungu ya kigeni inayojulikana sana katika Agano la Kale. Tulizungumza kuhusu 1 Wafalme 18, ambapo manabii wa Baali wanacheza huku wakijaribu kumfanya Baali apige umeme chini Eliya anafanya hivyo, au Mungu anafanya hivyo kupitia kwa Eliya katika 1 Wafalme 18. Ikiwa Bwana ndiye Mungu, mfuateni.

Lakini ikiwa Beale ni Mungu, mfuateni. Lakini watu hawakusema chochote. Moloki, Mambo ya Walawi sura ya 20 mstari wa kwanza na wa pili, Bwana akamwambia Musa, waambie wana wa Israeli, Mwisraeli ye yote au mgeni anayekaa katika Israeli, atakayemtoa dhabihu mwanawe yeyote kwa Moloki, atauawa.

Inashangaza, kifo cha watoto kuwekwa dhabihu. Kwa nini tamaduni hushambulia watoto, watoto wachanga na watoto kila wakati? Mungu anaonekana kuhukumu wakati huo mkuu. Mwanzo sura ya tatu mstari wa nne na tano, hakika hamtakufa, asema Shetani.

Nyoka akamwambia mwanamke, kwa maana Mungu anajua ya kuwa mtakapokula matunda ya mti huo, macho yenu yatafumbuliwa, nanyi mtakuwa kama Mungu, mkijua mema na mabaya. Mwanzo 31:19 Labani alipokuwa amekwenda kuwakata manyoya kondoo wake, Raheli aliiba miungu ya nyumbani ya baba yao. Ndipo Labani akamshika Yakobo na kumwambia, Yakobo, uliiba mifugo yangu. Uliiba vitu vyangu. Kwa nini uliiba miungu ya familia yangu? Na anasema, hey, sikuchukua miungu ya familia yako. Nenda utafute kambi yangu, unajua, nenda utafute. Kwa hiyo, anaingia katika hema ya Raheli. Raheli ameketi juu yake na kusema, Baba, siwezi kuinuka, desturi ya wanawake iko juu yangu. Siwezi kusimama. Ameketi juu ya miungu ya nyumbani. Sawa.

samahani. Lakini hata hivyo, katika Mwanzo 31, miungu ya nyumbani, hata katika Israeli.

Mwanzo 35:4, Yakobo anarudi Betheli baada ya kukimbia na kuifanya ngazi hiyo kupanda mbinguni. Kwa hiyo, wakampa Yakobo miungu yao yote ya kigeni na walikuwa na pete masikioni mwao na Yakobo akazizika kwenye Mwaloni wa Shekemu. Naye anarudi Betheli na wanaanza upya na Mungu. Mwanzo 32:4 na 6.

Katika Kutoka 19 na 20. Basi watu wote wakavua pete zao na kuzileta kwa Haruni. Alichukua kile walichompa na kumfanya kuwa sanamu na akaitengeneza kwa umbo la ndama, akiitengeneza kwa chombo. Ndipo wakasema, kisha wakasema, hii ndiyo miungu, Ee Israeli, iliyokutoa Misri. Ndama huyu wa dhahabu ndiye Mungu aliyekutoa Misri. Musa alipokaribia kambi, aliona ndama na kucheza, na hasira yake ikawaka. Naye akazitupa zile mbao mkononi mwake, akazivunja, mfano wa kuvunjwa kwa agano chini ya mlima. Kisha akaichukua ndama na watu walikuwa wameitengeneza na kuiteketeza kwa moto, akaisaga na kumnywesha. Hata hivyo, Kumbukumbu la Torati sura ya nne mstari wa 15 hadi 19. Basi, jihadharini nafsi zenu, Kumbukumbu la Torati nne, jiangalieni sana, msije mkaharibika, mkajifanyia sanamu ya sanamu, au sanamu ya umbo lo lote, ikiwa ni mfano wa mwanamume au mwanamke, au kama mnyama yeyote duniani au ndege.

Naye anashuka na kuorodhesha mambo hayo. Kumbukumbu la Torati 13, nabii anasema, na tufuate miungu ya kigeni. Nabii basi anahukumiwa.

Gideon anapokea simu yake. Na anafanya nini? Atatoka na kuishusha nguzo ya Ashera na kuharibu madhabahu ya Baali. Kwa hivyo, wanataja, kwa kweli, Gideoni anapata jina tofauti liitwalo Jerubaali, acha Baali ajisemee mwenyewe. Lakini Gideoni anaiangusha madhabahu ya Baali na anaitwa Yerubaali.

Kutokana na hilo, Mfalme Sulemani anazungumza kuhusu ibada ya sanamu na miungu mingine. Mfalme Sulemani 11:4 na 5, "Mfalme Sulemani alipokuwa mzee, wake zake wakaugeza moyo wake kuwafuata miungu mingine. Yeroboamu, kisha ufalme unagawanyika.

Mungu anasema, Sulemani, ulivuruga kuabudu miungu hii mingine. Ufalme unaenda kugawanyika. Rehoboamu anapata Yuda pekee. Yeroboamu anapata Efraimu upande wa kaskazini.

Yeroboamu wa kaskazini anasema sitaki watu wangu wote washuke tena Yerusalemu, wakipanda kwenda Yerusalemu kumwabudu Bwana wao, Yehova, Mungu wa Israeli. Kwa hivyo, ninahitaji kufanya ninapojenga. Anajenga ndama wawili wa dhahabu. Anaweka moja huko Betheli upande wa kusini na Dani kaskazini. Kwa hiyo, watu wote wanaweza kwenda mahali pake sasa wakiwa na ndama wa dhahabu kule Dani na Betheli.

Kwa kweli wamepata katika Dani, wamepata mahali ambapo ndama huyo wa dhahabu aliwekwa chini ya Mlima Hermoni katika Dani. Wameipata sasa. Hawakumpata ndama wa dhahabu, lakini walipata, na kwa njia, mvulana wa Jim Monson, John Monson alipata ndama wa dhahabu, nadhani ilikuwa shaba au kitu huko Ashkeloni.

Kwa hivyo, kuna mfano wa mambo haya yote. Kwa hiyo hiyo ilikuwa katika 1 Wafalme 12:28, 31, Yeroboamu akiweka ndama za dhahabu na kisha Mungu akamkemea kupitia nabii, mwanadamu, nilitoka Yuda.

Zaburi inazungumza juu yake. Zaburi 24:4, mtu aliye na mikono safi na moyo safi, asiyetumainia sanamu au kuapa kwa mungu wa uongo. Zaburi 97:7, wote wanaoabudu sanamu wameaibishwa. Wanaojisifu kwa sanamu wanamwabudu, miungu yenu yote.

Zaburi 135:15 sanamu za mataifa ni fedha na dhahabu zilizotengenezwa kwa mikono ya wanadamu. Isaya 2:8, nchi yao imejaa sanamu. Wanainamia kazi ya mikono yao.

Hiyo ndiyo tofauti. Mungu hakuumbwa na mikono ya wanadamu kwa vidole vyake. Yeremia 2:11, kuna taifa limewahi kubadilisha miungu yake, lakini wao si miungu hata kidogo.

Lakini watu wangu wamebadilisha Mungu wao mtukufu kwa sanamu zisizofaa. Yeremia anafanya taswira fulani hapa katika sura ya 10 mstari wa 5, sanamu, ni kama kunguru kwenye shamba la tango. Sanamu zao haziwezi kusema.

Lazima wabebwe kwa sababu hawawezi kutembea. Sanamu zao haziwezi kusema au haziwezi kutembea. Wao ni kama scarecrow katika shamba.

Msiwaogope kwani hawawezi kukudhuruni kwa wema wowote wala kukunufaisheni. Hosea 1 hadi 3, Hosea ataolewa na Gomeri. Anapaswa kumpenda Gomeri na kisha Gomeri anamdanganya.

Na Mungu anasema hivi ndivyo ilivyo kwangu na Israeli. Nataka uwe mwaminifu kwangu na kwako baada ya miungu hii mingine yote. Kisha anamwambia Hosea aende kumwoa Gomeri tena na kumrudisha. Na anasema, ni kama Mungu na ninyi ambao si watu wangu mtakuwa watu wangu. Na wewe si kupendwa ambaye atapendwa. Na msamaha mkubwa wa Mungu na mambo yaliyoelezwa hapo.

Hata 1 Yohana, samahani kwa kuleta jambo hili, lakini kwanza Yohana 5:21, mkimaliza wote, kwanza Yohana, mwishoni mwa waraka, anadondosha hili bila pahali. Sio nje ya mahali, lakini ni mstari wa kuvutia sana. Mwishoni mwa kitabu cha 1 Yohana, waraka katika 1 Yohana, Yohana anadondosha aina hii ya mstari mmoja juu yake na kusema, "Watoto wapendwa, jilindeni na sanamu."

Na kwa hiyo, ibada ya sanamu, ni juu ya maandiko kila mahali. Ni sifuri katika Mithali. Kwa hiyo, Mithali ni tofauti.

Kufikia mwisho hapa, nambari 12, hakuna historia katika Mithali. Hakuna historia. Sasa historia ni simulizi, samahani, ya matukio.

Kawaida huwa na tukio na kisha mhusika. Na kisha mhusika huyu hufanya A, B, C, D, E, F, G, na kisha mhusika hufa. Na mhusika, wakati anafanya A, B, C, D, ana uhusiano na Mungu, mzuri, mbaya, mbaya.

Nini kinatokea? Manabii wanakuja, makuhani wanakuja, sheria, na kisha kuongezeka, inaisha. Kwa hivyo, ni mstari. Ni ya mstari na ina mfuatano. Ni ya mstari na ina mfuatano. Sio jinsi Mithali inavyofanya kazi. Kwa hivyo, matukio haya hayatokei katika Mithali.

Hakuna historia ya wokovu. Wazee wakuu, Ibrahimu, Isaka, Yakobo, na Yusufu, Musa aliwaongoza kutoka Misri. Hakuna historia ya wokovu iliyoorodheshwa katika Mithali.

Hakuna kutekwa kwa nchi kama chini ya Yoshua. Hakuna hadithi za waamuzi wakuu. Hakuna hata kutajwa kwa waamuzi wakuu wa Israeli, wa Gideoni, wa Debora na Baraka, wa Ehudi, wa Samsoni, wa Samweli kama wa mwisho wa waamuzi wakuu.

Hakuna hadithi za watu maalum kama Ruthu au Esta. Hakuna hadithi za wafalme kama Sauli, Daudi, Sulemani, Yeroboamu, Ahabu, na Yezebeli. Hadithi za wafalme Hezekia na Yosia.

Hakuna kutajwa kwa watu hao. Hadithi za manabii, hadithi za manabii wa Hosea, kuoja Gomeri, Yeremia, na matatizo yote aliyokuwa nayo. Danieli, Shadraka, Meshaki na Abednego. Yona na nyangumi na Ninawi. Hakuna kutajwa kwa yoyote ya mambo haya.

Hakuna motifu ya Kutoka. Hakuna motifu ya Kutoka. Motifu ya Kutoka imesambaratishwa katika Maandiko yote. Hata katika, unaitazama Mathayo katika Agano Jipya, imesambaratika huko pia.

Na katika kitabu cha, amini usiamini, katika Ufunuo, hata Ufunuo unarejelea sehemu kubwa ya, ya kitabu cha Ufunuo mwangwi wa Kutoka. Hakuna vita. Ulikuwa na vita vingapi katika Agano la Kale? Kupigana na Wafilisti, Wamoabu, Waedomu, Babeli, Ashuru, na mambo hayo yote.

Hakuna hata moja lililotajwa katika Mithali. Hakuna vita, migogoro maalum, uhamisho, hakuna uhamisho ambapo ufalme wa Kaskazini anapata kubebwa na kutawanyika katika Syria. Ninawi leo ni Mosul. Na inafurahisha, Mosul leo huko Kaskazini mwa Iraq ambapo Amerika ilipigana, Mosul ni Ninawi. Unaweza kupata kwenye ramani za Google na ushuke. Unaweza kuona habari kwenye tovuti ya Ninawi ndani ya jiji la Mosul pale ISIS ilipokuwa ikiishambulia hivi majuzi, miaka michache iliyopita.

Babeli, tena, hakuna uhamisho wa Babeli, hakuna uharibifu wa hekalu. Hakuna kurudi baada ya wakati wa Ezra na Nehemia. Kwa hivyo, hakuna hata moja ya matukio haya ya kihistoria yanayotokea, hutokea mara moja katika historia na historia inakwenda.

Methali ni tofauti. Methali ni tofauti. Methali hutokea tena na tena.

Kwa hivyo sasa watatu, 13, na hii itakuwa moja yetu ya mwisho. Masimulizi ya kihistoria yanazingatia aya na aya katika pericopes hizi, hadithi. Zaburi pia huja kama zaburi, kama shairi, na kisha shairi hugawanywa katika strophes.

Kwa hivyo, una kama beti tatu au nne au tano ambazo zinaenda pamoja na ni aina ya aya ya kishairi au strophe. Na kwa hivyo, una vitengo hivi vya ushairi wa Kiebrania wa rangi mbili kisha ambazo huchanganyika kuwa strophe na strophe kuwa shairi. Katika Mithali, unayo haya, ni ya maana. Kila aina ya sentensi inasimama yenyewe. Na kwa hivyo, ninachosema ni Mithali ni tofauti. Kwa hivyo wacha nifanye muhtasari tu kisha tutaiita siku.

Mithali ni tofauti. Mithali ni tofauti. Na kwa hivyo, kwa sababu ni aina tofauti ya fasihi, inahitaji kusomwa tofauti.

Na tunapoifikia, tunakuja na matarajio tofauti. Tunapoifikia, tunakuja na matarajio tofauti na tunahitaji hermeneutic tofauti ya jinsi ya kufasiri methali tofauti na simulizi la kihistoria, neno la nabii, au zaburi.

Methali ni tofauti kwa sababu hazina majina ya kibinafsi isipokuwa katika majina ya kitabu. Hakuna majina ya kibinafsi. Hakuna majina ya kikabila au vikundi au mataifa ambayo yametajwa katika maandiko. Hakuna hayo isipokuwa Yuda na Israeli, na hayo ni vyeo.

Hakuna miji au mahali au mipaka ya kabila au mito ya Yordani au mipaka ya Dani hadi Beer-sheba au Eufrate hadi Wadi El Arish au mto wa Misri. Hakuna hayo, sifuri. Hakuna wito wa watu maalum kama Musa au Gideoni aliitwa.

Hakuna kati ya hayo iliyotajwa. Hekalu, hema, nyumba ya Bwana, haikutajwa kamwe katika kitabu, ingawa nyumba ya Bwana, hekalu lilikuwa mafanikio makubwa zaidi ya Sulemani, ambayo hayakutajwa katika Mithali. Hakuna taasisi kama makuhani na manabii, kamwe haikutajwa katika Mithali.

Hapana, Bwana asema hivi, hapana, Bwana asema hivi, ndoto, hapana katika hizo. Hapana, Bwana asema hivi, ambayo hutokea kila mahali katika manabii, haipatikani huko katika Mithali.

Hapana, hakuna ndoto. Hakuna theophanies, malaika, miujiza, au malaika wa Bwana. Hakuna theophanies ambapo Mungu anaonekana, hakuna miujiza, na hakuna miujiza. Je, unaelewa? Wao ni aina ya aina moja ya kitu.

Methali hutokea tena na tena. Haifai. Na hivyo, hakuna miujiza katika kitabu cha Mithali, hakuna sikukuu na hija, hakuna Sabato au hata kumbukumbu ya Sabato. Hairejelei kamwe sikukuu au matembezi, maandamano, au kitu chochote cha aina hiyo katika kitabu cha Mithali, na sio moja ya maagano.

Sasa, kutakuwa na uhusiano fulani kati ya agano la Sinai na baadhi ya sheria na baadhi ya Mithali hiyo. Sawa. Na tutaona hilo baadaye. Lakini agano la Ibrahimu, nchi, umuhimu wa nchi ya nchi ya ahadi ya Israeli, haijatajwa katika kitabu. I mean, ni aina ya ajabu.

Na hakuna kutajwa kwa ibada ya sanamu. Ibada ya sanamu imeenea kote katika Agano la Kale na kwa jambo hilo kwa Agano Jipya pia. Na ni tu, haijatajwa hata kidogo. Ibada ya sanamu, mojawapo ya maovu makubwa ya Israeli haijatajwa kamwe.

Kuvutia sana. Historia. Historia, hakuna historia. Sisi ni historia, historia ya ukombozi inayopitia matukio haya makuu ambapo Mungu alijifunua katika historia. Mungu ni Mungu wa vitendo, Mungu wa historia, na anajidhihirisha katika historia. Haikutajwa hata kidogo katika kitabu cha Mithali.

Na kisha hatimaye, masimulizi ya kihistoria yanawekwa pamoja kama aina ya aya hizi katika hadithi. Au katika kisa cha Zaburi, koloni-mbili huja katika strophe, sehemu hizi, na katika shairi.

Methali huwa na maana zaidi, sentensi moja, fupi, tamu, chumvi, fupi, tamu na chumvi. Na hivyo, Mithali ni tofauti.

Na hiyo ni, najua hii imekuwa muda mrefu. Asante kwa kushikamana nami. Lakini nadhani ni jambo muhimu sana kuelezwa leo kwamba Mithali ni tofauti na Agano la Kale au Tanakh. Kwa hiyo, unapokuja kwenye Mithali, huna budi kukuza matarajio yako ya maana ya methali na jinsi inavyomaanisha, ni aina gani za maumbo inayotumia, jinsi utakavyoifasiri, na jinsi utakavyoifasiri kulingana na Agano la Kale.

Lakini inahitaji kutengwa kwa njia hiyo. Ni kama kusoma matangazo yaliyoainishwa au maiti kwenye gazeti. Unapokuja kwenye matangazo yaliyoainishwa, ni mafupi na yana muundo fulani kwao.

Hutarajii habari ya ukurasa wa mbele iliyo na matangazo yaliyoainishwa. Ndivyo ilivyo kwa Mithali. Mithali ni tofauti na zinahitaji kusomwa kwa njia tofauti, kuheshimu aina, sio kupunguzwa na kusema, Lo, ni kama Agano la Kale lingine. Hapana, sivyo.

Methali ni tofauti.

Asante kwa kusikiliza. Na tutakupata wakati ujao.